

Pla de Barris del Besòs i el Maresme

Projecte:

Pla de Barris del Besòs i el Maresme

Emplaçament:

Barri del Besòs i el Maresme, Districte Sant Martí, Barcelona

Redactor:

Foment de Ciutat, SA

Telèfon 93 256 66 00
c/ Pintor Fortuny 17-19
08001 Barcelona

Suport tècnic: Pla estel*

Promotor:

Ajuntament de Barcelona

Juliol de 2016

Índex

Introducció	4	Elaboració del Pla.....	33	Intervenció al Besòs i el Maresme	47
El territori	5	El procés d'elaboració	34	Marc d'actuació del Pla	48
Barcelona	6	Agents que han intervingut en la redacció ..	36	Pla de Barris: estratègies i prioritats	55
Eix Besòs	12	Participació ciutadana	38	Visió global	56
El Besòs i el Maresme	15	Diagnosi	41	Objectius	58
Antecedents	16	Diagnosi.....	42	Projectes motor	62
Situació del barri	19	Educació	42	Propostes i accions	66
Documentació gràfica.....	28	Drets socials	43	Desenvolupament del Pla	95
		Activitat econòmica	44	Gestió i pressupost	96
		Medi urbà.....	45	Participació, coproducció i acció comunitària	98
				La comunicació del Pla de Barris.....	101
				Seguiment i avaluació.....	104

Introducció

El Pla de Barris és una iniciativa municipal de millora de les condicions de vida als barris de la nostra ciutat que té, com a principal objectiu, reduir les desigualtats socials i territorials, tot impulsant l'accés a la renda, als serveis, a la qualitat urbana i al benestar per a tota la ciutadania.

Per això, el programa de millora de barris es proposa cinc objectius principals:

- Enfortir la xarxa educativa als barris.
- Recuperar i impulsar l'activitat econòmica als barris.
- Establir accions d'atenció i millora de les condicions de vida de la població.
- Fer front als dèficits urbanístics, a la baixa qualitat de l'habitatge i la manca d'equipaments.
- Apoderar als veïns i veïnes tot impulsant les pràctiques d'innovació social i la co-producció de polítiques.

El programa vol aplegar la capacitat, els recursos i la legitimitat de l'Ajuntament amb la iniciativa, creativitat i eficàcia de l'acció ciutadana.

Per les seves característiques sociodemogràfiques i d'entorn, amb indicadors que destaquen, per sobre o sota de la mitjana de ciutat, el Besòs i el Maresme és un dels primers barris que formaran part del conjunt de Plans de Barris.

El document que teniu a les mans és el Pla de Barris del Besòs i el Maresme que recull el procés d'elaboració i el conjunt d'accions que es volen dur a terme al barri i està format per les següents parts:

El territori. On es contextualitza el barri respecte a la ciutat, i quina és la situació actual.

Elaboració del Pla. On s'explica com ha sigut el procés de redacció del Pla.

Diagnosi. Que recull les principals conclusions en cadascun dels àmbits on s'intervindrà.

Intervenció al Besòs i el Maresme. En aquest apartat és on es descriuen els objectius, els projectes motor i les propostes específiques. És la concreció del Pla.

Desenvolupament del Pla. On es detalla el desplegament de les accions: assignacions pressupostàries, gestió, seguiment i avaluació del procés.

El territori

Barcelona

Barcelona la conformen els 10 districtes i 73 barris, de molt divers origen històric i amb una evolució i desenvolupament històrics clarament diversos sinó antitètics. Tots els barris tenen elements distintius que fan de Barcelona un bon lloc on desenvolupar el projecte vital de la ciutadania i on fer efectiu el dret a la ciutat, en un sentit ampli. Això no obstant, l'asimètric desenvolupament d'alguns d'ells al llarg del temps, ha generat importants desigualtats socioeconòmiques que han anat en augment en els darrers anys de cicle econòmic sever.

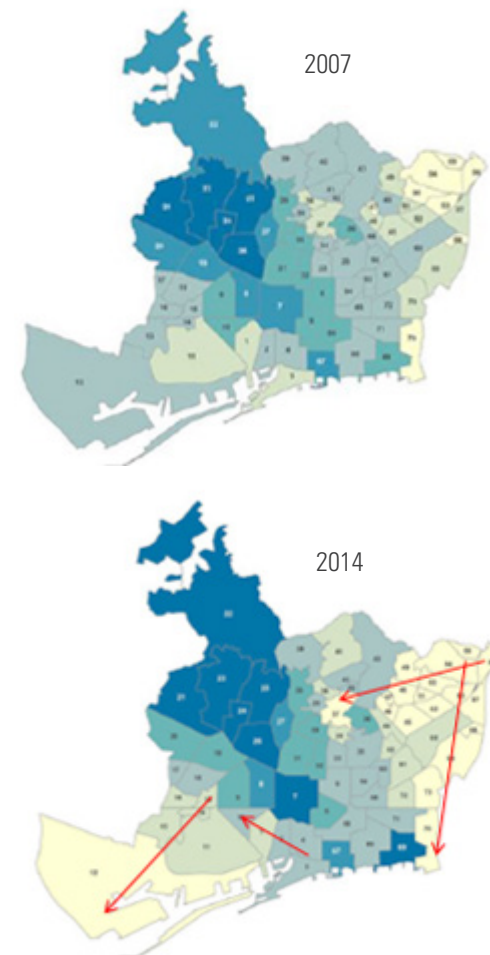
Des del punt de vista socioeconòmic, podem veure com les desigualtats entre els barris més rics i més pobres incrementen els darrers anys. I és que el creixement en termes macroeconòmics globals de la ciutat de Barcelona els darrers quinquennis s'ha acompanyat indefectiblement d'un eixamplament de les diferències entre rendes altes i baixes, el consegüent aprimament de les classes mitjanes i, la desigualtat territorial, que ens ocupa aquí.

La concentració de ciutadans i ciutadanes de rendes baixes en els barris més desfavorits comporta l'empitjorament de llurs condicions de vida i esdevé una barrera afegida tant per la igualtat d'oportunitats com per l'accés a la renda i els serveis bàsics.

Les esmentades diferències econòmiques entre els diversos barris han cristal·litzat en els àmbits més diversos i són comprovables a través de nombrosos indicadors.

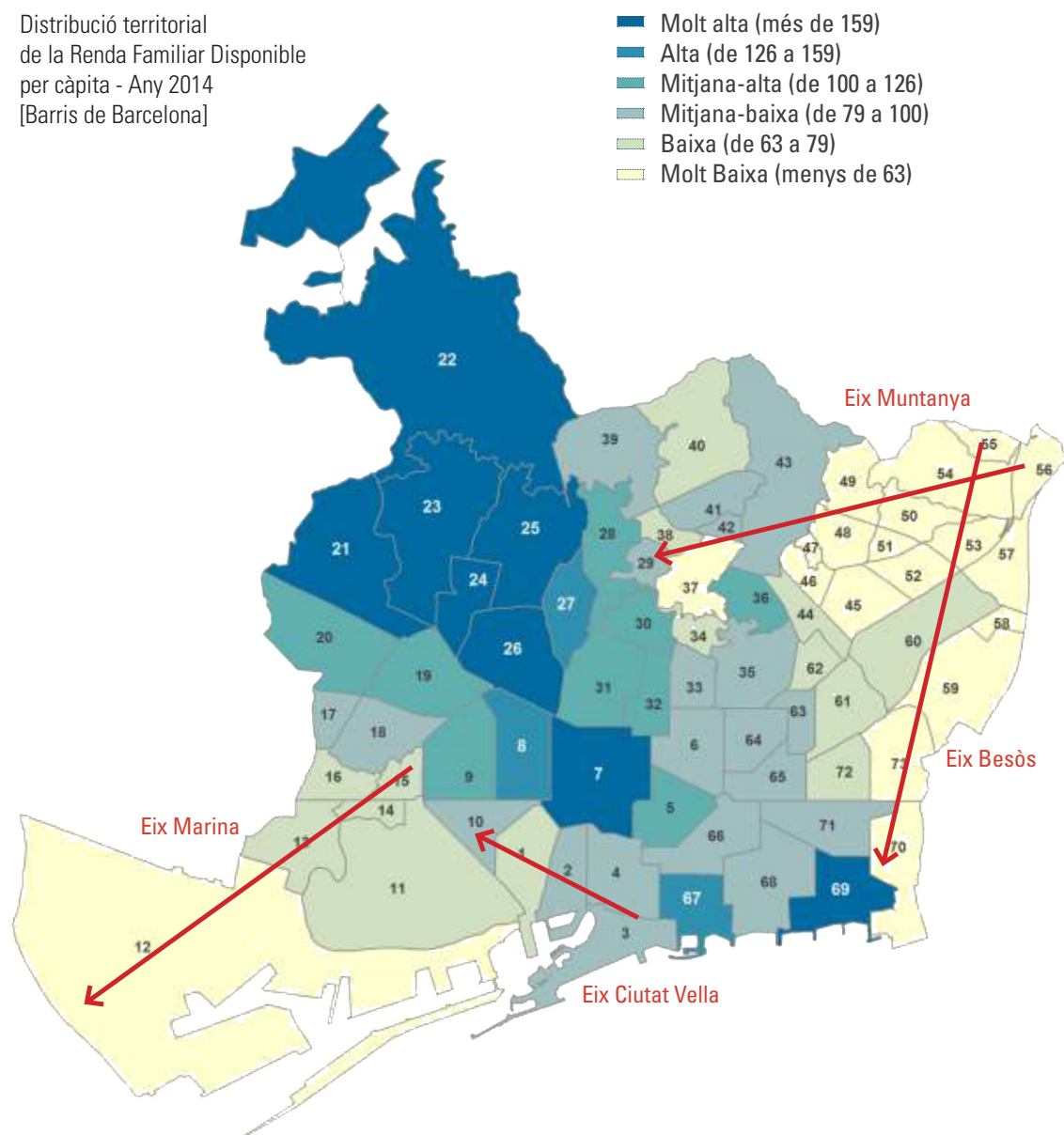
Pobresa i desigualtat: Renda familiar disponible (RFD)

Dels 73 barris de la ciutat, 38 tenen l'any 2014 un Índex de renda familiar disponible (RFD) inferior al de l'any 2013. Si comptem el període 2008-2013, el nombre puja a 54. Dels 10 barris amb l'índex de renda familiar disponible més alt, 8 es troben entre els que tenen un menor pes de l'atur sobre la seva població en edat activa. I a l'inrevés: dels 10 barris que tenen una major taxa d'aturats sobre la seva població de 16 a 64 anys, 7 estan entre els que tenen una menor renda familiar disponible.

Renda familiar disponible per capita (2007-2014).
Font: Ajuntament de Barcelona.

Distribució territorial
de la Renda Familiar Disponible
per càpita - Any 2014
[Barris de Barcelona]

Ciutat Vella
01 el Raval
02 el Barri Gòtic
03 la Barceloneta
04 Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera

l'Eixample
05 el Fort Pienc
06 la Sagrada Família
07 la Dreta de l'Eixample
08 l'Antiga Esquerra de l'Eixample
09 la Nova Esquerra de l'Eixample
10 Sant Antoni

Sants-Montjuïc
11 el Poble Sec
12 la Marina del Prat Vermell
13 la Marina de Port
14 la Font de la Guatlla
15 Hostafrancs
16 la Bordeta
17 Sants - Badal
18 Sants

Les Corts
19 les Corts
20 la Maternitat i San Ramon
21 Pedralbes

Sarrià-Sant Gervasi
22 Vallvidrera, el Tibidabo i les Planes
23 Sarrià
24 les Tres Torres
25 Sant Gervasi - La Bonanova
26 Sant Gervasi - Galvany
27 el Putxet i el Farró

Gràcia
28 Vallcarca i Penitents
29 el Coll
30 la Salut
31 la Vila de Gràcia
32 el Camp d'en Grassot i Gràcia Nova

Horta-Guinardó
33 el Baix Guinardó
34 Can Baró
35 el Guinardó
36 la Font d'en Fargues
37 el Carmel
38 la Teixonera
39 Sant Genís dels Agudells
40 Montbau
41 la Vall d'Hebron
42 la Clota
43 Horta

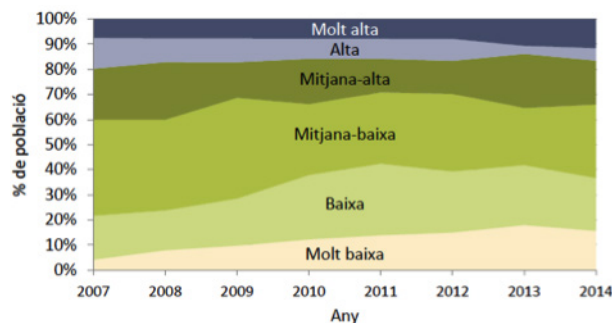
Nou Barris
44 Vilapicina i la Torre Llobeta
45 Porta
46 el Turó de la Peira
47 Can Peguera
48 la Guineueta
49 Canyelles
50 les Roquetes
51 Verdun
52 la Prosperitat
53 la Trinitat Nova
54 Torre Baró
55 Ciutat Meridiana
56 Vallbona

Sant Andreu
57 la Trinitat Vella
58 Baró de Viver
59 el Bon Pastor
60 Sant Andreu
61 la Sagrera
62 el Congrés i els Indians
63 Navas

Sant Martí
64 Camp de l'Arpa del Clot
65 el Clot
66 el Parc i la Llacuna del Poblenou
67 la Vila Olímpica del Poblenou
68 el Poblenou
69 Diagonal Mar i el Front Marítim del Poblenou
70 el Besòs i el Maresme
71 Provençals del Poblenou
72 Sant Martí de Provençals
73 la Verneda i la Pau

En línies generals, la distribució de la renda de 2014 té moltes afinitats amb les d'anys anteriors. Per estrats, l'agrupació de la població dels barris en sis grans segments de la població segons el valor de l'Índex continua mostrant la importància de les classes mitjanes, tot i la minva dels darrers anys. La novetat de 2014 és que aquest segment torna a guanyar pes i recupera part del terreny que havia perdut en el darrer trienni per l'expansió de les rendes baixes.

En una visió retrospectiva, d'ençà 2007 la distribució de la població per nivell de renda a la ciutat ha evolucionat seguint dues tendències de fons ben marcades: el progressiu avanç de les rendes baixes i l'augment del pes dels dos segments extrems, el de renda molt baixa i molt alta. Ambdues tendències s'han estabilitzat el 2014.

Evolució de la població de Barcelona per grans grups de RFD.
Font: elaboració pròpia.

D'altra banda, per allò que s'observa en altres ciutats o països, el procés de polarització i d'augment de les desigualtats que s'ha donat a Barcelona en els darrers anys s'emmarca en un fenomen força global que, per ara, no presenta indicis d'esmoreir-se.

L'anàlisi dels valors de l'Índex de Renda Familiar Disponible (IRFD) per barris revela que una gran majoria d'aquests s'ha tornat a situar en valors pròxims als d'anys anteriors, amb suaus moviments a l'alça o a la baixa tant del valor dels Índexs com de la posició relativa. També hi ha alguns barris (pocs) amb avanços o retrocessos significatius. La visió general del mapa continua perfilant amb força el contrast de renda entre els barris de la zona oest (que per primer cop avança de forma discontinua cap al mar) i els de la nord-est, amb una gran taca groga que entre 2007 i 2014 s'ha estès de vuit a dinou barris.

L'atur i la RFD

Els barris amb les majors taxes d'atur sobre la població de 16 a 64 anys són els que presenten les menors rendes familiars disponibles i el menor nivell formatiu dels residents. En sentit contrari, els territoris amb major nivell de formació tendeixen a coincidir amb els que presenten menors taxes d'atur i més alts índex de renda familiar disponible.

En efecte, l'accés a l'ocupació és un altre conjunt d'indicadors que evidencien aquesta esclat territorial.

El pes de l'atur registrat sobre la població de 16-64 anys s'ha reduït a tots els barris de la ciutat llevat de la Marina del Prat Vermell-Zona Franca, que és l'únic barri on l'atur s'incrementa al llarg de l'any 2015. Els percentatges més elevats de l'atur registrat sobre la població de 16 a 64 anys es troben a barris del districte de Nou Barris, mentre que els de menor pes es concentren al districte de Sarrià-Sant Gervasi. Els 10 barris amb major pes de l'atur de llarga durada pertanyen a, Sant Andreu, Sant Martí i Horta-Guinardó; mentre que la meitat dels deu barris que presenten un menor pes de l'atur de llarga durada es localitzen al districte de Sarrià-Sant Gervasi. Els altres cinc pertanyen a Gràcia (2), l'Eixample (1), Ciutat Vella (1) i Les Corts (1).

Salut física i mental. La bretxa en l'esperança de vida als barris

La salut no està distribuïda de forma homogènia a la ciutat, sinó que és desigual segons els barris. L'Informe "La Salut a Barcelona 2014" contribueix a detallar a partir de l'instrument Urban HEART de l'OMS (Urban Health Equity Assessment and Response Tool), útil per a l'avaluació de l'equitat en salut i la resposta en àrees urbanes, les desigualtats en salut entre persones que viuen en diferents barris de la ciutat a partir d'una matriu d'indicadors.

Algunes de les dades rellevants de l'informe i la seva matriu d'indicadors per als barris de Barcelona es resumeix en:

- L'esperança de vida en néixer (en el període 2009-2013) presenta una distància màxima de més de 10 anys, des dels 75,2 per a Torre Baró als 86,5 de Pedralbes
- La taxa de fecunditat adolescent (en el període 2010-2014) presenta una valors extrems de 66 i 44,4 a Vallbona i Torre Baró, respectivament; i del 0 en barris com Les Tres Torres o Sant Gervasi –La Bonanova
- La taxa de tuberculosi (en el període 2010-2014) destaca en valors extrems per al Raval (118,2) o la Ciutat Meridiana (52,7)

Habitatge

Amb relació a les dades disponibles de l'habitatge a la ciutat de Barcelona i la seva distribució per districtes, podem destacar les següents:

- Existeix una tendència a la recuperació dels preus de venda d'immobles de segona mà del 2014, des del sòl marcat entre 2012 i 2013 en funció dels barris, amb les úniques excepcions de Nou Barris i Sants Montjuïc que abarateixen el cost, i Sant Andreu, que manté preus invariants respecte del 2013. Cal tenir en compte que la tendència apuntada des de 2015 era envers l'augment generalitzat de preus

- El mercat del lloguer ha presentat un patró similar al de la venda, en termes de preus, i és al districte de Nou Barris i de Sant Andreu on l'accés al lloguer era més assequible, amb uns preus de 8,4 euros/m² i 8,9 euros/m² el 2014, respectivament.
- En termes d'esforç econòmic per a l'adquisició d'un habitatge nou, el 2013 era el Districte de Ciutat Vella on els seus habitants havien de fer un major esforç econòmic en termes relatius a la Renda Familiar Disponible.
- El parc d'habitatge protegit de lloguer es concentra en cinc barris de la ciutat, sent el principal Ciutat Vella seguit de Nou Barris.

	Total habitatges lloguer protegit (1)	Fons lloguer social. Contingents especials							XaHIB (2)
		Total	Emergències	Dret de Discapitats	Victimes violència masclista	Vulnerables	Dotacionals gent gran	Dotacionals lloguer	
BARCELONA	10.426	2.300	889	25	16	160	1.210	2.499	256
1. Ciutat Vella	2.357	557	317	0	0	4	236	24	39
2. Eixample	93	40	1	0	0	1	38	51	1
3. Sants-Montjuïc	1.219	274	93	1	4	27	149	605	37
4. Les Corts	195	63	3	0	0	0	60	110	3
5. Sarrià-Sant Gervasi	140	1	1	0	0	0	0	56	3
6. Gràcia	239	32	0	0	0	0	32	62	0
7. Horta-Guinardó	489	183	20	2	3	8	150	231	9
8. Nou Barris	2.168	483	199	6	2	40	236	439	63
9. Sant Andreu	1.661	313	114	3	0	41	155	505	35
10. Sant Martí	1.780	354	141	13	7	39	154	416	66
Altres	85	0	0	0	0	0	0	0	0

(1) Total parc a desembre 2014, incloent DT, GG i XaHIB. Inclou la resta d'habitatges de lloguer no subvencionats però protegits.

Fons de lloguer social: habitatges del parc de lloguer destinats al fons de lloguer social (emergències socials, contingents especials).

Dotacionals: habitatges del parc de lloguer, a promocions de lloguer dotacional.

Gent gran: habitatges del parc de lloguer, amb serveis per a la gent gran.

(2) XaHIB: Xarxa d'Habitatges d'Inclusió de Barcelona, habitatges del parc de lloguer cedits per a l'administració d'entitats de la Xarxa.

Departament d'Estadística. Ajuntament de Barcelona.

Font: Direcció de Control de Gestió i Sistemes d'Informació. Habitat Urbà. Institut Municipal d'Urbanisme-Bagursà. Ajuntament de Barcelona.

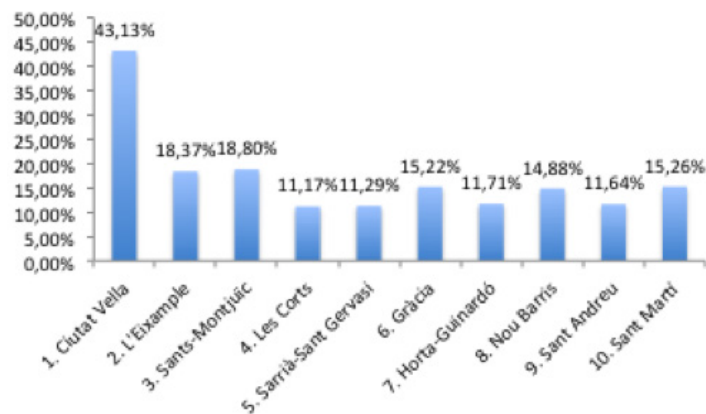
Parc d'habitatge protegit de lloguer per districtes (2014).

Font: Ajuntament de Barcelona.

Taxa de població estrangera

Aquesta categoria aglutina un reguitzell d'indicadors d'alt interès als efectes de les actuacions que es pretenen al conjunt de barris objectes d'intervenció.

Per barris, és el Raval qui aglutina una major taxa de població estrangers l'any 2014, amb un 48,84% del seu cens, seguit del Barri Gòtic amb un 42,42%, Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera (39,39%) i ja a més distància el Poble Sec – Parc Montjuïc (29,37%) i la Trinitat Vella (29,17%).

Taxa de població estrangera. Per districtes (2014).

Font: Elaboració pròpia.

Eix Besòs

L'Eix Besòs nou espai de referència

Com s'ha comentat anteriorment, el Pla de Barris de Barcelona estableix quatre àrees d'actuació prioritària:

- Eix Besòs, relació amb el riu Besòs i connectivitat entre ambdues lleres com a conjunt: connexions entre municipis, política industrial, estratègia educativa i professionalitzadora.
- Eix Muntanya, relació de la ciutat amb el Parc de Collserola i el Parc dels Tres Turons: urbanització "tova", micromobilitat i serveis a la gent gran.
- Eix Marina, treball de transversalitat a la Gran Via, acompanyament de la transformació urbanística i impuls del nou model econòmic.
- Eix Ciutat Vella, connexió amb el Port, el litoral i el Poble Sec, diversificació econòmica i fixació de nova població als barris.

Cal, en aquest punt, recordar el doble pla en què van interaccionant les lògiques de l'eix i les del barri. Aquesta és una interrelació entre dos àmbits, l'eix i el barri, d'escala diversa en termes geogràfics, de terminis d'implementació diferenciats (2016-2020 per als barris i a més llarg termini per als eixos) amb un abast d'actuacions diferenciat i, finalment, amb una participació d'actors més complexa i nombrosa a l'hora d'abordar els eixos.

Pel que fa als eixos l'Ajuntament establirà un quadre d'actuacions de caràcter econòmic, infraestructural, urbanístic i social que constituirà el marc de referència en

què s'inscriuran cada un dels programes de barris.

L'Eix Besòs concentra una població de 927.175 habitants, xifra que representa el 28% de la població de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i el 12% de la població catalana, amb una densitat d'11.467 habitants per km². La superfície de l'àmbit d'actuació és de 80,85 km² i afecta cinc municipis.

L'Eix Besòs és, també, un dels àmbits d'actuació prioritària que l'Ajuntament de Barcelona ha previst en el Pla de Barris, que neix amb vocació metropolitana, atès que moltes de les necessitats i oportunitats que vol abordar superen els límits estrictament municipals. L'objectiu proposat comporta passar d'un territori frontera a un espai de frontissa i crear un gran eix de centralitat urbana al voltant de la llera del riu, per tal d'afavorir la cohesió social, la qualitat de l'espai públic, els equipaments i la connectivitat.

Els barris que configuren la llera del riu Besòs delimiten una àrea d'intervenció que necessita urgentment l'acció municipal per afavorir la cohesió social. Es tracta d'un territori fragmentat per una gran densitat d'infraestructures i un model urbanístic pendent de definició, on al mateix temps s'hi concentren barris amb unes característiques semblants i una situació social precària.

Les iniciatives dutes a la pràctica fins ara necessiten un canvi d'escala i una visió integral per incrementar i intensificar la incidència i concentrar els esforços en la lluita contra la vulnerabilitat. És per això que es proposa

l'Eix Besòs com a estratègia i nou espai de referència. En resum: el riu ha de deixar de ser un límit i ha d'adquirir centralitat urbana com a eix cívic vertebrador de la futura ciutat metropolitana.

Conjunt de barris de Barcelona que pertanyen a l'Eix Besòs.

Cap a una nova centralitat urbana

L'Eix Besòs té un gran potencial com a nova centralitat metropolitana capaç de superar els dèficits i problemes socials, culturals, econòmics, ecològics i urbanístics que pateix.

És per això que, per fer front als reptes compartits, es busca establir sinergies amb els barris dels municipis adjacents (Sant Adrià de Besòs, Santa Coloma, Badalona i Montcada i Reixac). El riu ha de deixar de ser un límit i ha d'adquirir centralitat urbana com a eix cívic vertebrador de la futura ciutat metropolitana. En aquest sentit, la qualitat de l'espai públic, els equipaments i la connectivitat són elements clau per trencar l'aïllament històric dels seus habitants envers la resta de la ciutat i els municipis veïns de l'altra banda del riu.

Governança publicoprivada-cooperativa i comunitària

La nova estratègia de l'Eix Besòs, no suposa només un canvi d'escala, de barri a eix, sinó que també proposa una estreta col·laboració i coproducció amb les entitats i associacions existents en el propi territori. Es vol impulsar un nou estil de relacions i noves formes de col·laboració publicoprivada cooperativa i comunitària que impliquin la ciutadania i les seves expressions representatives en les comunitats locals. Al mateix temps, al territori es volen generar dinàmiques d'espais col·laboratius i projectes compartits, que prioritzin el bé comú, la sostenibilitat i la reducció de les desigualtats, i que garanteixin el principi d'igualtat d'oportunitats.

Dels plans de xoc a una estratègia a mitjà termini sostenible i integral

Pel que fa a l'horitzó temporal, es vol passar de treballar en plans de xoc a curt termini que pretenen resoldre urgències socials concretes a tenir una estratègia compartida i sostenible que doni respostes integrals als reptes compartits. L'estratègia ha d'integrar i interrelacionar diferents àmbits: economia, medi ambient, cultural, societat i política, amb l'objectiu d'afavorir la cohesió social. Davant les situacions socials i convivències altament complexes als nostres barris i territoris, es requereix també construir respostes integrals que compreguin la multi causalitat de l'exclusió i les seves conseqüències en els espais locals.

Sinergies entre institucions, plans i projectes

L'estratègia de l'Eix Besòs s'implementarà a través de diferents institucions, plans i projectes.

El **Consorci del Besòs**, constituït fins a l'any 2015 per Montcada i Reixac, Santa Coloma de Gramenet, Sant Adrià de Besòs i Barcelona s'amplia el 2016 incorporant Badalona i canvia els seus estatuts per tal de passar de ser un consorci urbanístic a un consorci amb plenes competències per desplegar totes les polítiques intermunicipals que els seus socis acordin. El Consorci del Besòs i Barcelona Regional tenen l'encàrrec per part de tots els municipis membres del Consorci de redactar el **Pla Besòs** com a document-guia que ha de definir el marc de cooperació i de polítiques conjuntes del municipis. El Pla Besòs té per objecte dotar el continu urbà entorn el riu d'una estratègia d'acció compartida per a la millora de la qualitat de vida a ambdues lleres del Besòs: en infraestructures, mobilitat, espais lliures, equipaments i serveis, així com en promoció econòmica i ocupació, cultura, esports i drets socials, garantint la inclusió i cohesió social i promovent la creació de nous elements compartits entre municipis de centralitat metropolitana de reequilibri territorial.

Per altra banda, en la línia de treballar de forma intensa i focalitzada en aquest territori, s'ha considerat oportú començar la implementació del **Pla de barris** en quatre dels barris de l'Eix Besòs: **la Trinitat Nova** (Nou Barris), **el Besòs i el Maresme** (Sant Martí), i **el Bon Pastor i Baró de Viver** (Sant Andreu). D'aquesta manera, l'Ajuntament de Barcelona treballa per la cohesió social i territorial, amb una estratègia a escala de ciutat i d'eix. Aquesta intervenció cerca sinèrgies amb el projecte Tractor "Ciutadania activa i intel·ligent", fruit de l'Acord Ciutadà per una Barcelona Inclusiva, i anirà acompanyada per un projecte integral de desenvolupament urbà sostenible, presentat enguany a la convocatòria de fons FEDER EDUSI i pendent de resoldre.

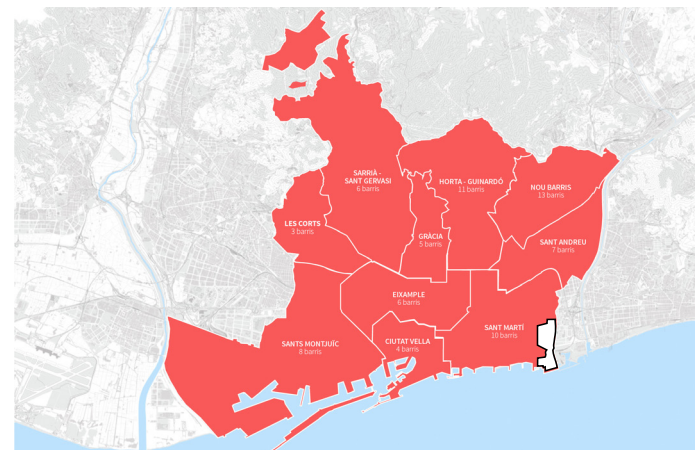

Imatge territorial que representa les àrees dels municipis que pertanyen al Consorci del Besòs.

El Besòs i el Maresme

El barri del Besòs i el Maresme es troba en el Districte de Sant Martí, a l'extrem est de la ciutat, s'estén a banda i banda de la rambla de Prim, la qual exerceix d'eix vertebrador i articulador de les dinàmiques socials i econòmiques del barri. El límit nord el traça el carrer Pere IV, àmbit que està experimentant una important transformació i el límit meridional el fixa la plaça de Llevant i el recinte del Fòrum.

Disposa d'una bona xarxa de comunicació tant amb transport públic, amb servei de metro (L4), tramvia (T4, T5 i T6), autobús (12 línies diürnes i 4 nocturnes) i servei de bicic; com també amb vehicle privat a través de la ronda del Litoral.

Barri del Besòs i el Maresme a la ciutat de Barcelona.

Barri del Besòs i el Maresme.

Antecedents

El barri del Besòs i del Maresme va néixer al final dels anys cinquanta per donar resposta a la demanda d'habitatge derivada de l'arribada de persones procedents, majoritàriament, del sud de l'estat espanyol. Fins aleshores, aquest espai, conegut a mitjan segle XX com el Bosquet de Sant Martí, era un territori llaurat i regat per les sèquies de la Madriguera i de la Verneda, que portaven l'aigua a la llacuna del Camp de la Bóta, quan el riu Besòs i la Riera d'Horta tenien un gran protagonisme en l'estructura d'aquesta peça de territori barceloní. La resposta de les administracions del moment va ser la construcció de polígons d'habitatge per donar allotjament a la població nouvinguda. Pel costat de ponent, en una feixa allargada de terreny, es va construir el polígon Maresme; i pel costat de llevant s'hi va construir poc després el polígon del Sud-Oest del Besòs. El primer polígon es va iniciar l'any 1956 i estava format per blocs aïllats de considerable alçada, i tres anys més tard es van construir blocs residencials de gran alçada i cases unifamiliars adossades, en una extensió d'aproximadament 32 hectàrees, en un intent de donar diferents respostes a les necessitats d'habitatge.

La construcció d'ambdós polígons, que es va finalitzar cap a finals dels seixanta, es va realitzar sota la figura del Pla Parcial de la Zona de Llevant-Nord, que arribava fins a aquest límit de la ciutat amb el Besòs, i mentre que el polígon Maresme va ser de promoció privada, el polígon del Sud-Oest del Besòs va ser promogut pel Patronat Municipal de l'Habitatge i construït en el marc del Pla d'Urgència Social promulgat arran de la Llei d'urgència social, de 1957.

En aquell moment, però, l'edificació residencial no va anar acompanyada de la urbanització dels espais públics ni d'una dotació de serveis i d'equipaments que donés resposta adequada a les necessitats de la població nouvinguda, i posteriorment van sorgir deficiències estructurals als edificis.

A partir de la dècada dels noranta, el barri ha estat subjecte a diferents estudis, plans, projectes, intervencions i actuacions urbanístics i socials amb la voluntat de millorar les condicions i la qualitat de vida dels seus residents.

Polígons d'habitatge del Besòs, anys cinquanta.

Així doncs, amb relació al parc d'habitatges, l'any 1995 s'inicià la substitució dels edificis afectats per aluminosi a través del programa de remodelació de barris subscrit pel Ministeri de Foment, la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona. Els estudis fets per l'Incasòl van concloure que s'havien de substituir 400 habitatges de set blocs, mentre que les deficiències de la resta dels blocs es podien resoldre a través de la rehabilitació, que va ser assumida pel PMHB. El resultat d'aquestes actuacions va ser la construcció de 429 habitatges nous, dels quals 123 van incrementar el parc d'habitatges protegits i van ser adjudicats a través de sorteig. L'últim edifici es va finalitzar l'any 2010.

Pel que fa al procés de rehabilitació dels habitatges, es poden diferenciar tres etapes en què se signen tres convenis entre administracions. El primer és el de l'etapa que va del 1997 al 2003, pel qual es van rehabilitar 1.862 habitatges amb una inversió total de 6.028.548€. La segona fase de rehabilitacions engloba el període 2007-2013, en què es van rehabilitar 288 habitatges i es van col·locar ascensors a 11 comunitats de veïns, una de les reivindicacions més emblemàtiques dels veïns del barri, amb una inversió total de 2.663.969,74€. Per acabar, l'últim conveni que se signa entre administracions i que encara segueix vigent és el del novembre de 2013, pel qual l'Ajuntament de Barcelona impulsa una campanya d'ajuts per a la rehabilitació d'habitatges amb importants patologies estructurals, que concretament engloba 42 blocs (780 habitatges) i el consistori es fa càrrec del 85 % del cost de la rehabilitació. Ara per ara s'han pogut rehabilitar 24 habitatges per un import total de 246.357,42€.

Paral·lelament al procés de millora del parc, el barri va experimentar una nova transformació important amb el Fòrum de les Cultures 2004, un projecte de ciutat que va generar opinions de caràcter controvertit tant pel seu desenvolupament com per l'impacte en el territori i en els seus residents.

L'any 2008 el Besòs i el Maresme va ser beneficiari dels ajuts de la Llei de Barris amb una dotació econòmica de 17,8 milions d'euros. Aquest Pla, de caràcter transversal, ha permès millorar aspectes de l'espai públic, com la reurbanització de diferents carrers i la rambla de Prim, la millora dels espais d'interior d'illa i el soterrament de línies aèries, i el parc d'habitatges i l'accessibilitat; també ha permès incrementar la dotació d'equipaments a la zona (centre cívic, camp de futbol,...); millorar i remodelar alguns dels existents; implantar programes de caràcter comunitari, entre d'altres, projectes de dinamització comercial, posant especialment l'accent en els col·lectius més vulnerables.

Val a dir que a data d'avui, el barri encara resta a l'espera de noves transformacions derivades de la revitalització de tot l'entorn, amb noves implantacions residencials i d'equipaments, com per exemple l'ubicació d'un campus de la Universitat Politècnica que ha vist col·locar la primera pedra aquest any 2016.

El Besòs i el Maresme també ha estat objecte de nombrosos plans i programes socials, econòmics i educatius per fer front a les necessitats de la població en general i, especialment, dels col·lectius en situació d'exclusió social. Prova d'això són per exemple el Pla educatiu d'entorn del Besòs i el Maresme, el Pla d'educació per a l'èxit escolar – 2014-2016 o el Pla de Desenvolupament Comunitari del Besòs-Maresme.

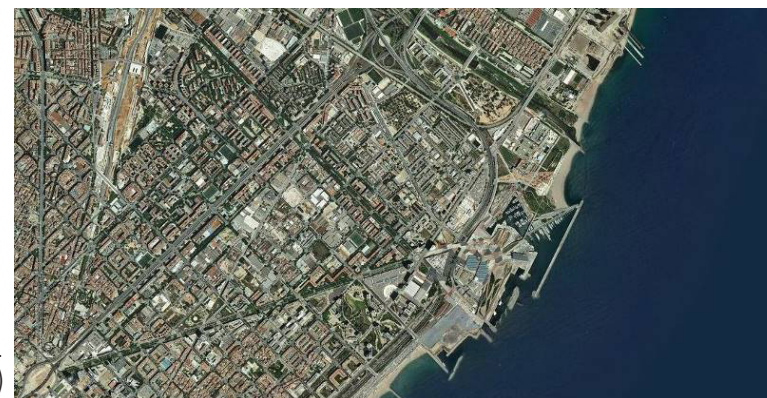
1946

1996

2016

Evolució de la morfologia del Besòs i el Maresme.
(1946 -1996 - 2016)

Situació del barri

Habitatge i espai públic

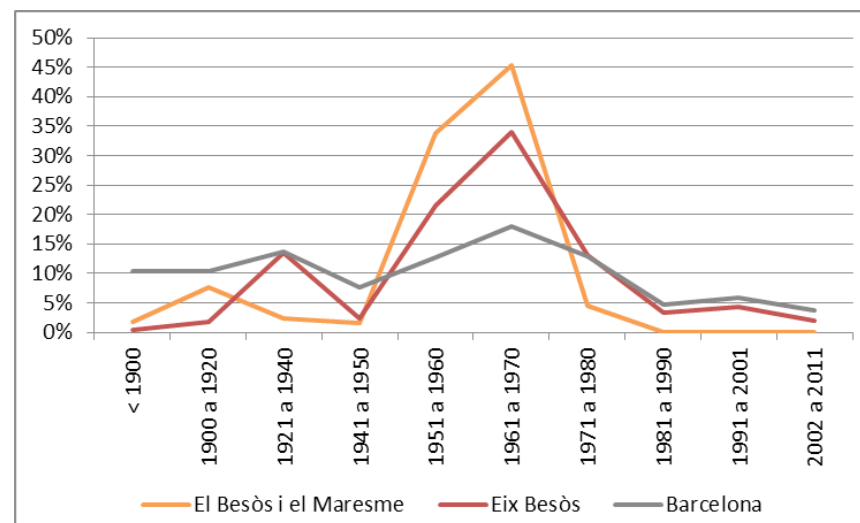
El barri del Besòs i el Maresme va néixer com a resposta a la demanda d'habitatge derivada de l'onada immigratòria dels anys 50-60 a la ciutat, amb la construcció massiva i seriada d'immensos blocs d'habitatge que de vegades eren de promoció pública i de vegades privada, i amb un espai públic de poca o baixa qualitat. La morfologia urbana es caracteritza principalment per un teixit residencial en illa oberta de blocs aïllats de gran alçada amb algunes cases unifamiliars en renglera al polígon sud-oest del Besòs, i inclou també una àrea de sòl industrial i una altra gran àrea d'equipament d'escala metropolitana, el Fòrum.

Respecte a la part de 22@ que li correspon al Districte està en la seva major part pendent de transformació, fet que fa que ens trobem amb naus i solars sense ús o carrers sense continuïtat, pendents de la transformació marcada pel planejament.

Com a conseqüència de l'època i la tècnica constructiva dels habitatges, han aparegut patologies estructurals en molts dels edificis (alguns ja enderrocats), hi ha certa precarietat en les xarxes de serveis i s'ha produït una

manca de manteniment d'aquests edificis i dels seus elements comuns. Alhora, aquests dèficits s'han incrementat a causa dels canvis poblacionals que ha viscut el barri, ja que les persones que s'hi han instal·lat no tenen prou nivell de recursos per fer-se càrrec del manteniment. L'any 1995 s'inicia la substitució dels edificis afectats per aluminosi i altres patologies estructurals greus (400 habitatges distribuïts en set blocs), i dos anys més tard s'inicien també les obres de rehabilitació dels habitatges, que han comportat una millora de més del 60 % del parc d'habitatges, així com la instal·lació d'ascensors a 11 comunitats.

Tot i així, el barri del Besòs i el Maresme presenta un parc d'habitatges envellit amb una mitjana d'edat de més de 50 anys, ja que el 90 % dels habitatges es van construir entre els anys 1950 i 1980. Cal destacar, en el conjunt del Maresme, concretament en els passatges de Foret, Auger i Jubany, un petit reducte de casetes unifamiliars construïdes en les dècades dels vint i els trenta del segle passat, que actualment presenten un estat molt deteriorat. En aquest sentit, segons dades del 2011, el 20 % del parc encara es troba en estat deficient, 12,4 punts per sobre la mitjana de Barcelona.

Any de construcció del edificis.
Font: elaboració pròpia Cens 2011.

L'estat del parc d'habitatges i el seu entorn té una conseqüència directa en el preu de venda dels immobles. L'any 2015, segons dades extretes del portal Idealista, el preu mitjà de venda dels habitatges de segona mà del Besòs i el Maresme va ser de 1.951 €/m², la xifra més baixa del conjunt del Districte de Sant Martí i molt per sota la mitjana de la ciutat (3.392 €/m²). Tanmateix, el valor cadastral també mostra aquest diferencial, ja que el 2014 el valor mitjà al barri era de 682,4 €/m² mentre que en el conjunt de Barcelona se situava en 724,4 €/m².

La tipologia edificatòria dona lloc a una densitat neta de població de 891 h./ha, molt superior a la mitjana dels barris que configuren l'Eix Besòs (690 h./ha) i la del conjunt de la ciutat (622 h./ha).

Tanmateix, es detecten certes situacions d'utilització anòmla del parc d'habitatge, ja que, segons dades del cens de 2011, per una banda el 9,8 % del parc es troba desocupat, percentatge que representa unes 800 unitats i, per l'altra, 364 unitats es troben en situació de sobreocupació. També cal tenir en compte que a la part sud-est del barri actualment hi ha entre 200 i 300 habitatges ocupats il·legalment, dels quals una trentena generen conflictes segons dades dels representants del Districte.

L'actual crisi econòmica ha tingut un fort impacte en el barri i els casos de desnonament són una realitat latent. Les entitats financeres, sobretot, han esdevingut propietàries dels habitatges, que tenen dificultats per trobar sortida en el mercat a causa del seu estat de conservació i la seva ubicació. Segons les darreres dades disponibles, una part d'aquests habitatges estan ocupats o bé es troben actualment buits i sense ús, concretament en el Besòs i el Maresme, i n'hi ha uns 249 entre desocupats i ocupats irregularment.

Amb relació a l'espai públic i al verd urbà, a part del gran espai del Fòrum, una peça de paviment dur a cavall del mar i el barri, existeixen diferents zones arbrades, però es concentren a la rambla de Prim i en els espais entre polígons d'habitatges. Tot i la presència d'aquests jardins urbans intermitjos entre habitatges, l'espai viari exerceix una empremta rellevant (18,8 m² per habitant) amb un predomini del vehicle privat i pocs espais de passeig verd. Al llarg de les darreres dècades s'ha reurbanitzat l'àmbit del sud-oest del Besòs, cosa que ha millorat alguns carrers i interiors d'illa, i s'han fet actuacions a la rambla de Prim, però malgrat les diferents intervencions, l'espai públic mostra avui dia deficiències importants pel que fa a la qualitat i el seu ús presenta un problema important.

Propietat	Ocupats	Buits	Total
particulars	37	47	84
Bancs	66	70	136
Entitats	6	1	7
PMHB	3	1	4
ADIGSA	0	3	3
N/S	8	7	15
Total	120	129	249

Habitatges buits i habitatges ocupats irregularment.
Font: Informe Eix Besòs: Barris de Verneda-la Pau i Besòs-Maresme.

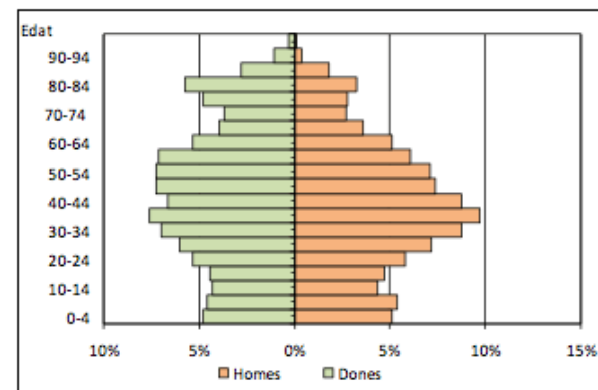
Les persones i col·lectius amb necessitat d'especial atenció

La població del barri del Besòs i el Maresme ha experimentat una pèrdua d'efectius durant els deu anys del període 2005-2015, concretament de 2.579 persones, xifra que representa una reducció de població del 10,7 %. Si es compara el barri amb les altres dues unitats territorials s'observa que és l'únic que perd població, ja que tant el Districte com la ciutat en guanyen, 5,95 % i 0,72 % respectivament.

Pel que fa a la distribució per sexes, el fet més destacable és el 12,36 % de dones que marxen del barri, percentatge cinc punts superior al dels homes. Aquesta pèrdua de població es pot explicar pel retorn de persones estrangeres als seus països d'origen o bé pel fet que les persones novingudes no tenen la ciutadania reconeguda.

La piràmide de població del barri del Besòs i el Maresme ens permet copsar els pesos dels grups quinquennals de població segons el sexe i, en aquest sentit, s'observa com els homes tenen un pes força superior al de les dones en les edats centrals, mentre que les dones formen un contingent més important en les edats més avançades, a causa de l'esperança de vida més elevada. En el conjunt del barri, l'esperança de vida en els darrers cinc anys ha estat de 82,36 anys, un punt i mig per sota la mitjana de la ciutat.

El nombre de persones de més de 65 anys que viuen soles respecte al total de població del barri és del 4,99%, una proporció per sota la del conjunt de barris barcelonins. Ara bé, l'índex de sobreenvelliment és més acusat, ja que del total de persones que viuen soles de més de 65 anys, més de la meitat són més grans de 80 anys, concretament, 603 persones del barri.

Piràmide de població per sexe i edat del barri del Besòs i el Maresme 2015.
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Ajuntament de Barcelona i de l'Idescat

	2005			2015			Diferència (%)		
	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones
el Besòs i el Maresme	25.603	12.683	12.920	23.024	11.701	11.323	-10,07	-7,74	-12,36
Sant Martí	221.029	106.183	114.846	234.178	112.793	121.385	5,95	6,23	5,69
Barcelona	1.593.075	754.463	838.612	1.604.555	759.520	845.035	0,72	0,67	0,77

Evolució de la població 2005-2015.
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Ajuntament de Barcelona i de l'Idescat.

A causa de l'esperança de vida més elevada de les dones que hem esmentat abans, aquesta situació de dependència afecta més el col·lectiu femení, ja que del total de persones d'edat avançada que viuen soles un 76 % són dones.

Pel que fa a la nacionalitat de la ciutadania que configura el barri del Besòs i el Maresme avui dia, aquesta ha variat en relació amb els orígens i la creació del barri, ja que les onades migratòries del final del segle XX van suposar, no només al barri sinó en el conjunt de la ciutat, un increment del nombre de persones estrangeres de nacionalitat diversa. Actualment, un 24,5 % de les persones del barri són de nacionalitat estrangera; el cinquè barri de la ciutat amb més pes relatiu de persones residents estrangeres. Les nacionalitats amb més presència al barri són les de Pakistan, el Marroc i la Xina.

Cal també destacar el contingent de població gitana que viu al barri per la seva proximitat al barri de la Mina, on aquest col·lectiu té un pes important. Tot i que els problemes de convivència entre persones de diferents ètnies i nacionalitats són coneguts, hi ha un consens generalitzat entre les entitats i associacions del barri que aquestes tensions no són alarmants i no suposen un perill imminent per a la convivència al barri, però que cal seguir-hi treballant.

És important tenir en compte una sèrie d'indicadors que permeten conèixer millor la delicada situació en què es troba la població del barri respecte al conjunt dels barris de Barcelona. En aquest sentit, l'índex de vulnerabilitat social, que té en consideració diferents indicadors d'exclusió social, és de 8,56 punts al barri del Besòs i el Maresme; el novè barri de tot Barcelona amb l'índex més elevat.

Teixit associatiu

El Besòs i el Maresme és un barri ric en entitats de tot tipus i que treballen en diferents àmbits que segueixen el llegat de les primeres associacions de veïns i veïnes dels anys 50 i 60. El Pla Comunitari del Besòs i el Maresme treballa per tal de crear i consolidar una comunitat d'entitats veïnals que s'encarreguin d'enfortir el sentiment de comunitat i realitza una important tasca de dinamització del col·lectiu d'ètnia gitana del barri estructurant activitats amb els infants que estan en les zones d'espai públic.

Actualment, al barri hi ha dues associacions de veïns la AAVV el Besòs i l'AAVV Maresme que duen a terme el programa de suport a les diverses activitats que es desenvolupen al barri (Carnestoltes, aniversari del Cau, festes populars,...) Des de fa anys, l'AAVV el Besòs porta la gestió de l'espai esportiu Francesc Abad.

A més a més, aquesta tradició associacionista es tradueix avui dia en diverses entitats i equipaments en ple funcionament que desenvolupen les seves tasques en els àmbits de l'educació, la cultura, l'esport, la religió i el lleure, entre d'altres. En destaquen principalment l'Associació en Xarxa, una l'entitat de referència al barri que dinamitza el Pla de Desenvolupament Comunitari Besòs i Maresme, el Casal i altres serveis; l'Associació Zona Fòrum, que treballa per a la millora del barri atenent els possibles efectes negatius de determinades activitats que se celebren a l'espai Fòrum i aportant solucions a l'incivisme; l'Associació d'Amics de la Rambla Prim, que vetllen pel foment d'activitats de millora entorn la Rambla Prim; l'Associació de Dones Àmbar Prim; la Fundació Formació i Treball que porten projectes de recollida de roba, transport, neteja i gestió de punts verds; i l'associació d'Arts Escèniques per a Joves.

Cal destacar diverses entitats que desenvolupen serveis als col·lectius més vulnerables i persones en situació d'exclusió, com són el Centre Fòrum, un centre de Catsalut especialitzat en serveis d'atenció sociosanitària i salut mental dins els àmbits de la psiquiatria i la geriatria; la Fundació Pere Mitjans, que posa a l'abast de les persones amb discapacitat i de les seves famílies els recursos i suports personals perquè puguin desenvolupar-se i desenvolupar el seu projecte de vida; l'entitat Femarec, que treballa per la integració social però sobretot laboral de col·lectius en risc; els Voluntaris per als Grans, que és un projecte de voluntariat portat a terme per la Comissió d'Educació per a la Salut (Veïns del barri, CAP Salut del Besòs, Centre de Serveis Socials del Besòs) del Pla de Desenvolupament Comunitari (PDC); l'Escola Gregal, que porta la gestió de Menjador Solidari, i el Punt d'Informació Juvenil, que, entre d'altres, ofereix assessorament d'itineraris acadèmics, assessorament laboral, assessorament de mobilitat internacional, servei d'orientació laboral, club de recerca de feina i borsa de treball.

Des del barri es treballa activament per pal·liar els problemes de convivència posant les bases en la prevenció; per això hi ha en marxa diferents programes que posen el focus en la convivència, l'espai públic i les comunitats de veïns, entre d'altres. Alguns d'ells són:

- [illegible]

24

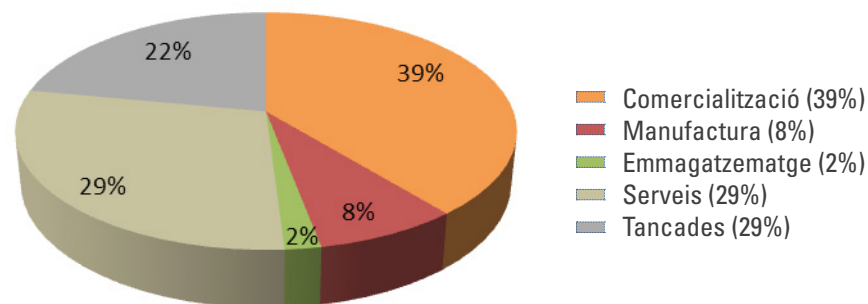
Activitat econòmica

El barri del Besòs i el Maresme no representa avui dia un pol d'atracció d'activitat econòmica dins el conjunt de Barcelona i s'hi detecta una escassa activitat econòmica, tot i que el barri disposa d'una àmplia superfície potencialment destinada a l'ús empresarial o comercial.

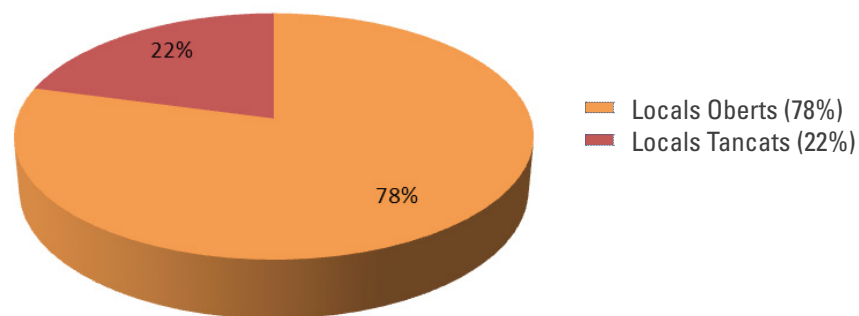
L'activitat econòmica tradicional que es desenvolupa és diversa, segons reflecteix el cens visual d'activitats. Les més representatives són el comerç (39 %), seguida pels serveis (29 %), la indústria manufacturera (8 %) i l'emmagatzematge (2 %). És important remarcar el 22 % d'establiments d'activitats econòmiques que es troben actualment tancats i sense ús.

Actualment, el 21 % del total de locals existents romanen tancats; en valors absoluts, 37 són locals i naus buides i 12 són solars buits disponibles per a la implantació de l'activitat econòmica.

El tipus de negoci predominant al barri obeeix a esquemes tradicionals de barri en què la proximitat al client (veí) és el seu principal valor d'atracció. No es tracta de negocis amb valor afegit i no semblen ser susceptibles de ser tractors de gent al barri. A més a més, la major part són un tipus d'activitat regentada per persones emprenedores que no necessiten gaire formació i, per tant, tenen un perfil de qualificació baix.

Distribució dels tipus d'activitats econòmiques del barri. Font: Cens Besòs i Maresme.

Locals oberts i tancats. Font: Cens Besòs i Maresme.

Les associacions de comerciants del barri denuncien una sèrie de problemes socials que, vinculats a una manca de dinamització comercial, provoquen una pèrdua de la qualitat comercial i dels serveis del barri:

- Manca de subvencions
- Absència d'imatge corporativa
- Manca de control policial
- Existència de venedors il·legals ambulants
- Prohibició per part del Patronat d'ocupar locals comercials en desús
- Augment dels toxicòmans i de població perillosa en general que posa en risc els seus negocis i les seves pròpies vides

Pel que fa al grau d'ocupabilitat de les persones del barri, la taxa d'atur registrat s'ha mantingut de forma sostinguda els darrers cinc anys per sobre la mitjana de la ciutat i, el gener de 2016, és del 12,3 %, fet que situa el barri en el dotzè lloc del conjunt d'aturats dels barris de Barcelona. Del total d'aturats, el col·lectiu femení representa el 49,60 % i, en general, l'atur té una incidència especial en les persones més grans de 40 anys. Pel que fa al perfil professional dels aturats, destaquen les persones procedents del sector de la construcció amb baixa qualificació. A causa de les dificultats de renda i la impossibilitat de trobar feina, aquest fet obliga en força ocasions les dones a incorporar-se al mercat laboral. Aquesta situació laboral es veu agreujada pel nombre d'aturats de llarga durada, que representen el 42,37 % del total d'aturats.

La renda familiar disponible (RFD) del barri l'any 2014, últim any observat, era de 11 388 €, amb un índex del 58,9 % en relació amb l'índex 100 de la ciutat i força per sota la mitjana del conjunt del Districte. Tot i experimentar un lleuger augment entre el 2013 i 2014, no suposa un canvi en la caiguda sostinguda de la RFD des de l'any 2008, fet que situa el barri a la cua de la ciutat i sembla que no es beneficia del recent repunt econòmic.

Imatges de naus i locals sense ús.
Barri del Besòs i el Maresme.

Educació i formació

El barri es caracteritza per un diferencial rellevant amb la ciutat, com també dins el propi Districte amb relació al nivell acadèmic, ja que un 7,6 % de la població presenta un nivell d'instrucció insuficient, és a dir, no té estudis i és analfabeta.

És el novè barri de la ciutat amb la taxa més elevada. Alhora, un 35 % només ha cursat estudis primaris. Per contra, les persones amb titulació universitària tan sols representen el 9 % de la població del barri, la xifra més baixa en relació amb els barris de l'entorn i la vuitena més baixa de tot Barcelona.

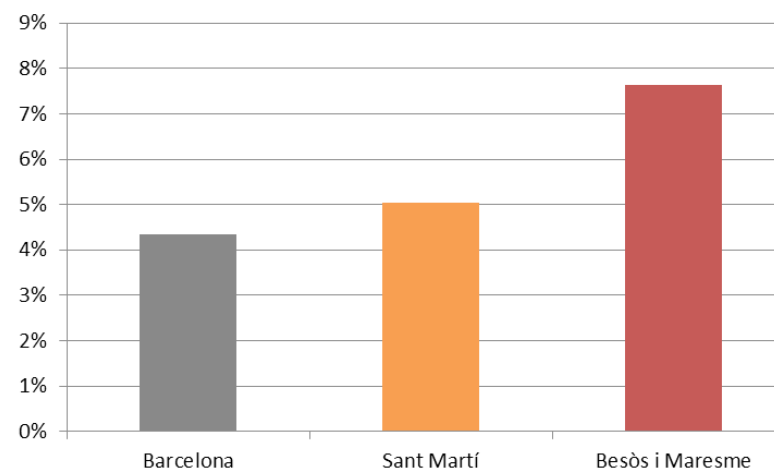
A més, actualment hi ha 2.638 joves menors de 16 anys que viuen al barri i no assolixen el nivell d'instrucció bàsic, xifra que representa el 20 % del conjunt dels barris de l'Eix Besòs. Només la Verneda i la Pau té un nombre de joves menors de 16 anys amb un nivell d'instrucció insuficient superior al del barri.

També cal destacar el percentatge de població que rep ajudes per al lleure, que és del 23 %, el més elevat de tot el Districte, i el percentatge de població que rep ajudes per al menjador escolar, que és del 13,02 %, el tercer més elevat del Districte.

Pel que fa als equipaments educatius de caràcter formal, hi ha 2 llars d'infants públiques, 7 escoles, de les quals 4 són públiques i 3 privades concertades, i 5 instituts, dels quals 2 són públics i 3 privats concertats.

El Districte de Sant Martí és el tercer de la ciutat amb un índex d'absentisme escolar més elevat, i el barri del Besòs i el Maresme presenta també uns percentatges alarmants. Aquestes xifres posen de relleu una situació de debilitat al barri que compromet la formació de les generacions futures i la seva inserció en el món laboral.

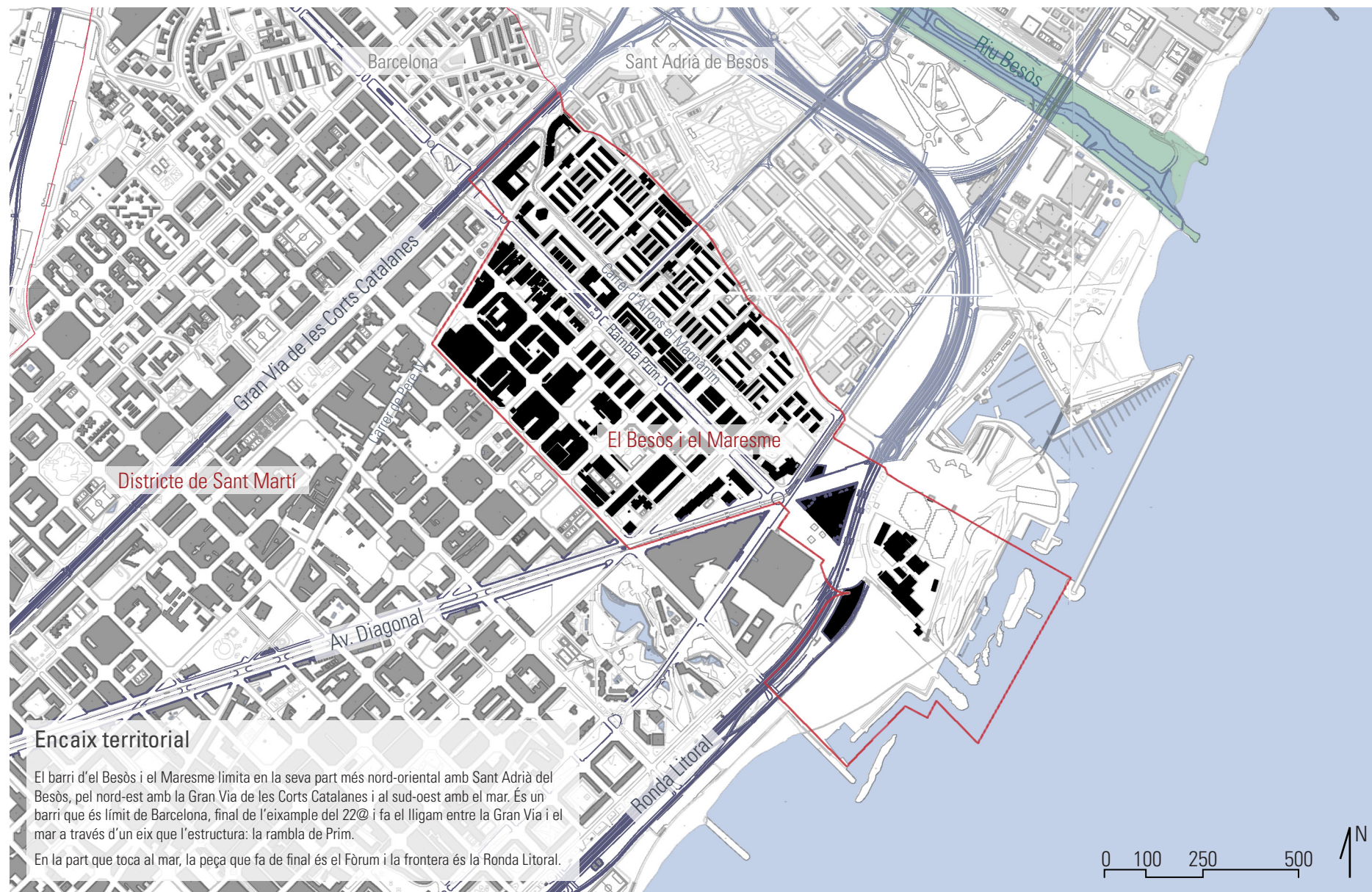
Existeixen espais educatius no formals: l'Associació Infantil i Juvenil Sant Paulí de Nola, el Cau del Besòs, el Casal Infantil Municipal "El Vaixell", el Martinet de Nit, l'Espai Familiar "La Vela" o la Fundació Pere Closa, que donen suport als col·lectius més vulnerables com els joves, famílies amb pocs recursos o població d'ètnia gitana.

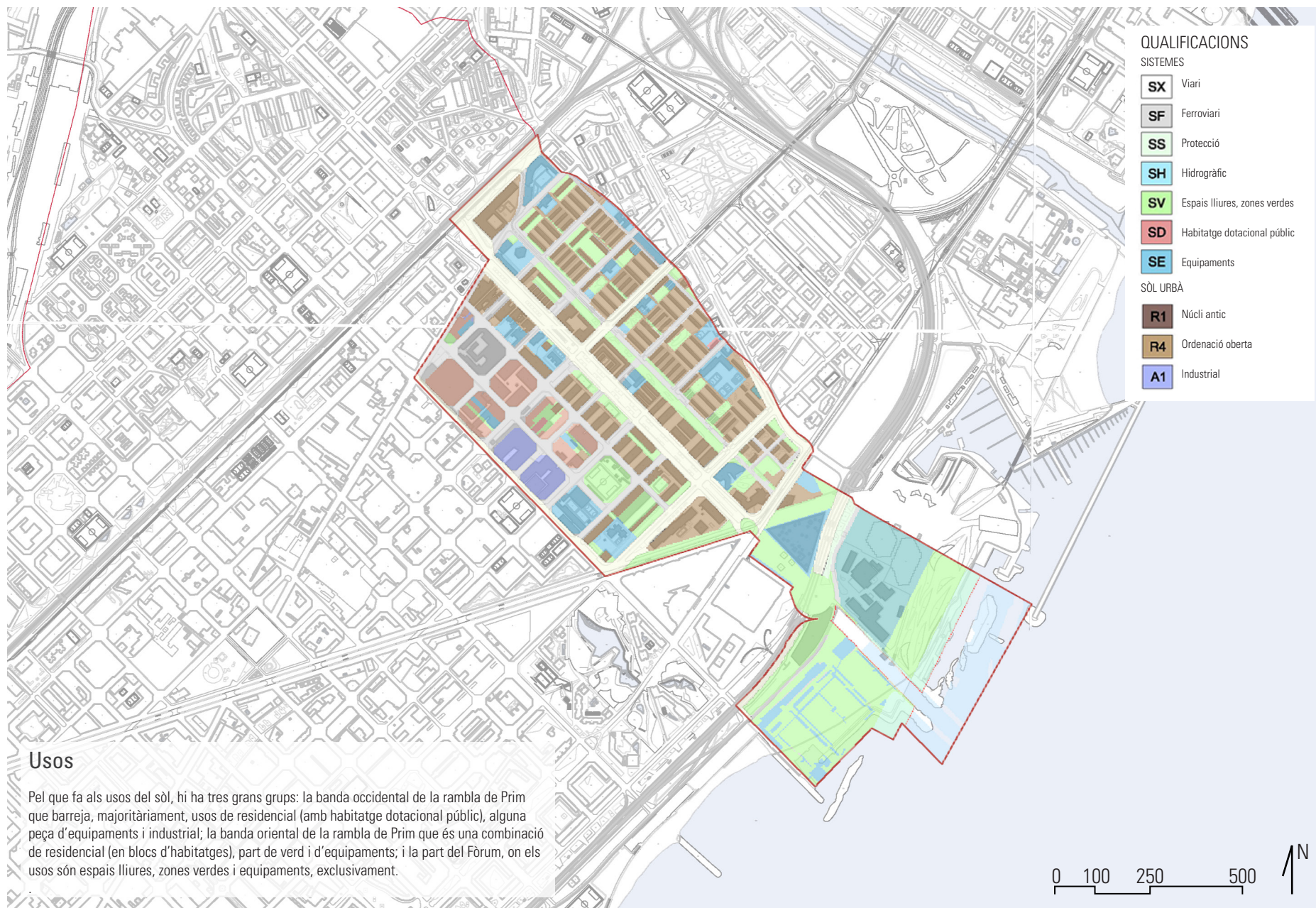
Taxa d'Instrucció Insuficient, 2015.
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Ajuntament de Barcelona.

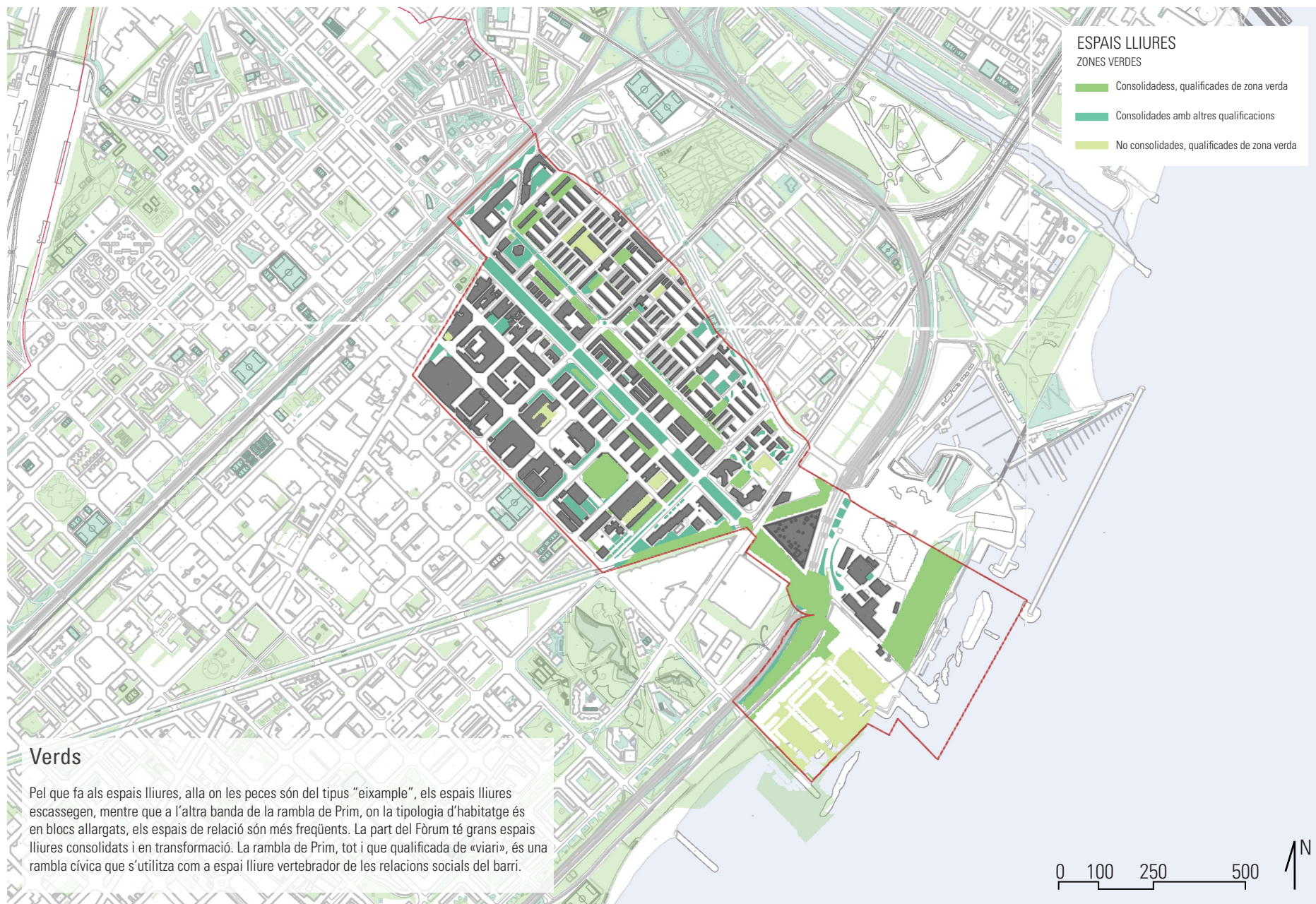
Documentació gràfica

Elaboració del Pla

El procés d'elaboració

El Pla de Barris del Besòs i el Maresme s'ha efectuat amb la col·laboració de diferents agents. Això aporta un valor afegit a la recollida d'informació i anàlisi ja que el procés d'elaboració s'ha fet de manera transversal incloent les diferents visions i perspectives, a través d'una diagnosi compartida.

D'aquesta manera s'ha recollit la informació aportada per:

- **Agents de barri.** Persones que formen part de l'entorn immediat del barri del Besòs i el Maresme. Entitats, tècnics i veïns i veïnes que treballen i viuen en el territori. En concret, en aquesta escala cal destacar el taller participatiu que es va dur a terme el passat 7 de juny i del que es va fer el retorn en el consell de barri el 5 de juliol.
- **Agents que tenen una mirada de Districte.** Tècnics de l'Ajuntament o personal que treballa a l'Administració en equipaments del Districte de Sant Martí i que tenen un coneixement detallat del que passa al Besòs i el Maresme.
- **Agents municipals i supramunicipals.** Tenen una mirada de ciutat, d'eix o d'àmbit metropolità que permet ubicar el Besòs i el Maresme com un barri més de la ciutat i en relació amb la resta de barris o territoris. No només ens referim a les àrees, instituts i departaments sectorials de l'Ajuntament, sinó també a les entitats que formen part de l'Acord Ciutadà i que treballen en el marc de l'Eix Besòs.

El conjunt d'aportacions i visions de les diferents escales ha permès elaborar el **PLA DE BARRIS DEL BESÒS I EL MARESME**. Aquest document s'estructura en **àmbits, objectius, projectes motor i propostes**.

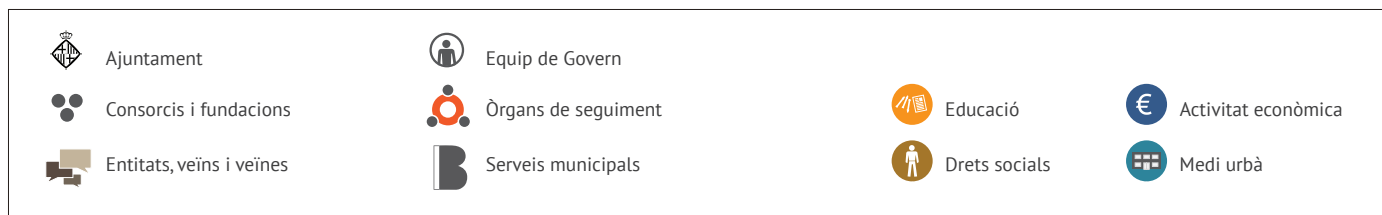
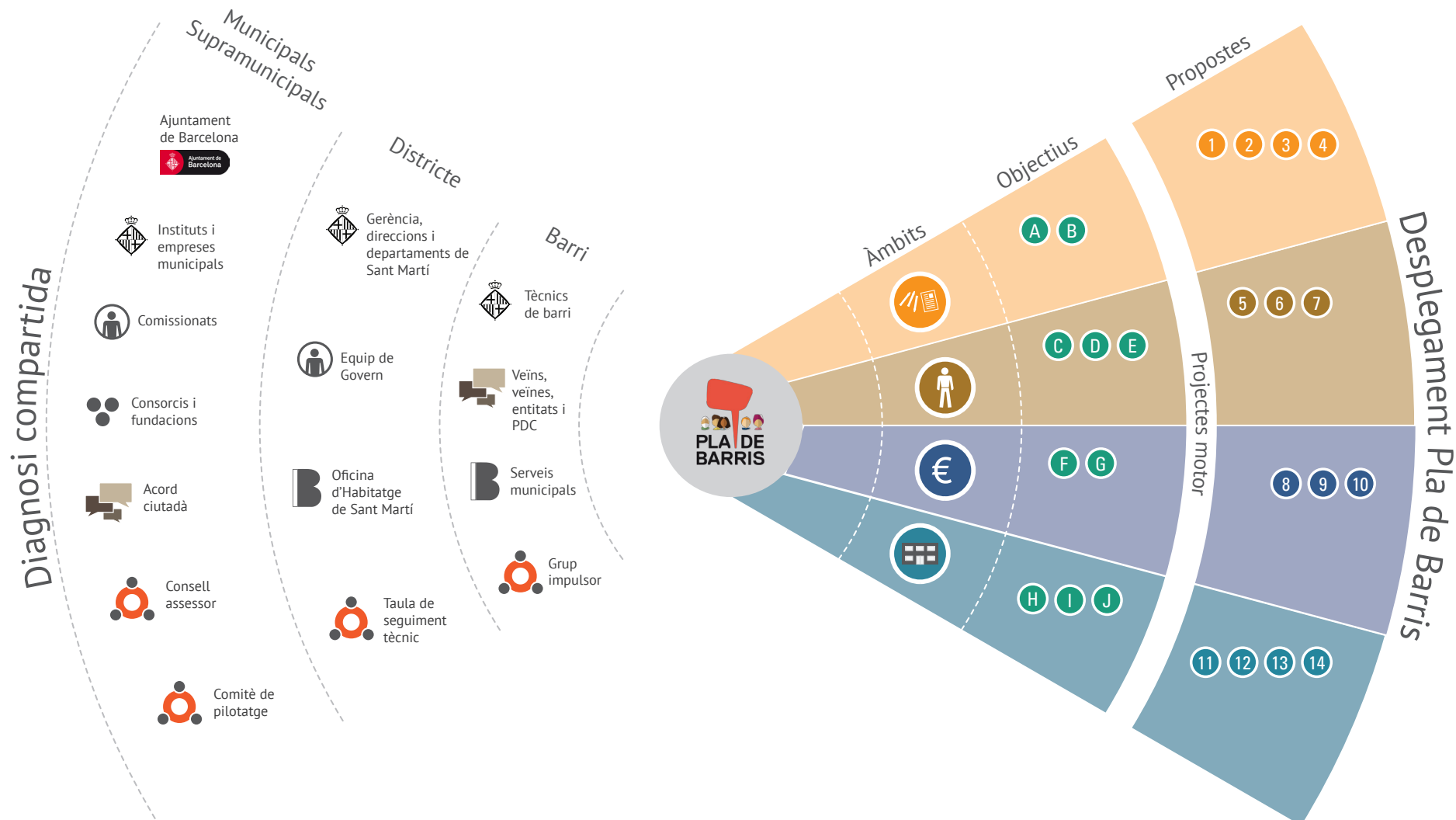
Els **àmbits** són els 4 eixos temàtics sobre els que actuen els Plans de Barris: l'urbà, l'econòmic, el social i l'educatiu. Aquests àmbits són iguals per a tots els Plans de Barris.

L'àmbit urbà incorpora les accions urbanes, de rehabilitació i construcció d'espai públic, i d'habitatge; L'àmbit econòmic agrupa el conjunt d'accions de millora de l'economia, des d'accions d'ocupació fins a la millora i l'activació de comerç; l'àmbit social el formen totes les accions que intervenen de manera directa sobre les persones, com ara accions de millora de la convivència, de la salut o de l'acció cultural, entre d'altres; i finalment, l'àmbit educatiu que va des de l'educació formal fins a l'educació fora d'horari lectiu i del lleure.

Els **objectius** defineixen quins elements es volen abordar en el territori i fins a on es vol arribar. Aquests aspectes estan desenvolupats més endavant.

Els **projectes motor** són aquells que, per la seva dimensió i transversalitat, defineixen la singularitat del Pla. En el cas del Besòs i el Maresme parlem de 3 projectes específics.

I, finalment, les **propostes**, que són les eines per assolir els objectius. Aquestes propostes són les que caldrà desplegar de forma comunitària al llarg dels propers 4 anys i executar les accions concretes que ja apareixen en el document o definir-ne de noves a mesura que s'en faci el desplegament.

Agents que han intervingut en la redacció

En la redacció d'aquest Pla i en el seu desplegament han intervingut, o intervindran, un conjunt d'agents que s'han volgut plasmar en el diagrama que es mostra a continuació.

La tipologia d'actors s'ha classificat en: Ajuntament (àrees, gerències, instituts municipals i altres sectors de l'Ajuntament de Barcelona), consorcis i fundacions (en aquest cas, representades en l'àmbit municipal i supramunicipal), entitats, veïns i veïnes, equip de Govern (regidories i comissionats) i serveis municipals (equipaments i serveis, a nivell de barri o de Districte).

En aquesta fase de diagnosi i redacció no han participat alguns dels agents identificats. Malgrat tot, surten al diagrama perquè hauran de ser agents clau en el desplegament. Aquests actors estan assenyalats en el gràfic amb línies discontinües.

A banda de les diferents reunions i espais de treball efectuats amb els diferents agents, s'han designat 4 espais de coordinació i seguiment per als Plans de Barris.

La voluntat de treballar de manera transversal fa que sigui necessari crear espais de coordinació. Un Consell assessor i un Comitè de pilotatge vetllaran per assessorar, avaluar i coordinar el conjunt de Plans de Barris. D'altra banda, cada barri té els seus propis espais de coordinació i seguiment: la Taula de seguiment tècnic i el Grup impulsor.

A continuació es detallen les principals funcions de cada òrgan i els membres que el formen.

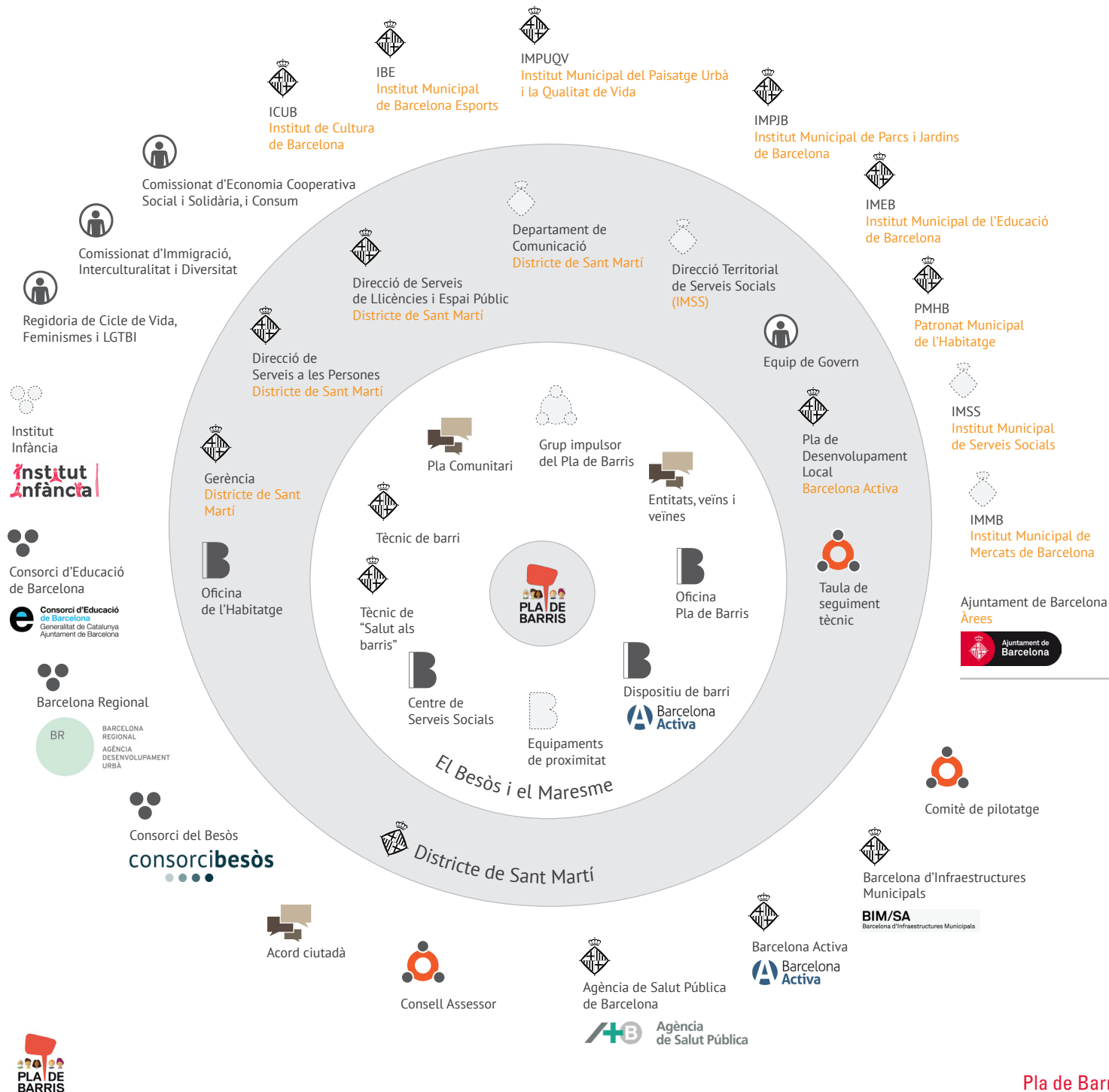
Consell assessor: la seva funció principal és assessorar sobre el desenvolupament dels Plans de Barris i contribuir a la difusió dels resultats, en especial de les actuacions que puguin ser de major interès per a la seva aplicació entre d'altres barris o àrees urbanes. Està presidit pel geògraf Oriol Nel·lo i el configuren 10 experts més de diferents camps que s'han considerat claus en els Plans de Barris.

Els membres són: Carme Borrell (salut pública, sanitat), Andreu Domingo (demografia, immigració), Francesc Muñoz (urbanisme, disseny estratègies urbanes), Carles Llop (urbanisme, àrea metropolitana), Carlos Losada (empresa, formació), Pere Serra (rehabilitació, habitatge), Marina Subirats (educació, estructura social), Mercè Tatjer (patrimoni, associacionisme veïnal), Carme Trilla (habitatge, entitats tercer sector) i Ismael Blanco (polítiques públiques).

Comitè de pilotatge: és el comitè format per tots els operadors municipals implicats en l'execució dels Plans. Les seves funcions són assessorar i decidir sobre el desenvolupament del programa i posar a l'abast del Pla de Barris els recursos disponibles per sumar i generar sinèrgies.

Grup impulsor del Pla de Barris: és el grup format per diferents entitats del territori amb l'objectiu d'impulsar els projectes, fer-ne el seguiment i vetllar per la transparència en el desenvolupament del Pla.

Taula de seguiment tècnic: és l'espai de seguiment tècnic del desplegament del Pla. És l'òrgan format pels tècnics designats pel Districte de Sant Martí i pels tècnics de totes les àrees implicades en el Pla de Barris del Besòs i el Maresme. La seva funció és vetllar per la transversalitat del desplegament i coordinar tots els agents necessaris per a l'execució de les diferents actuacions.

Gerència de Recursos
Departament de Transversalitat de Gènere
Departament de Comunicació

Gerència de Drets Socials
Departament de Serveis de Salut
Direcció de Planificació i Innovació
Gerència d'Habitatge
Direcció de Serveis de Cicle de Vida, Feminismes i LGTBI

Gerència de Drets de Ciutadania, Participació i Transparència
Direcció de Serveis de Drets de Ciutadania i Immigració
Direcció de Serveis de Democràcia Activa i Descentralització
Direcció d'Acció Comunitària

Gerència d'Ocupació, Empresa i Turisme

Gerència d'Ecologia Urbana

Gerència de Seguretat i Prevenció
Direcció de Serveis de Prevenció

- Ajuntament
- Consortis i fundacions
- Entitats, veïns i veïnes
- Equip de Govern
- Òrgans de seguiment
- Serveis municipals
- Agents que cal incorporar

FASE 1: Diagnosi compartida

FASE 2: Elaboració participada

FASE 3: Definició d'accions concretes

Desplegament conjunt

Documentació
prèvia

Aportacions tècniques des
d'àrees i Districte
Ajuntament de Barcelona

Primer
esborrany

Presentació
a entitats

Projecte
base

Tallers oberts
ciutadania

Presentació
Document Final

Constitució
Grup impulsor

Aportacions d'instituts,
consorcis, fundacions i
comissionats

Explicació del procés:
- Entitats
- Veïns i veïnes
- Punts informatius

Treball sobre:
- Propostes
- Participació
- Comunicació

Desplegament i
execució de les
propostes
programades

Constitució de grups de
treball específics per a
la co-producció amb
l'Administració

Execució de
projectes motor

Execució d'altres
actuacions
específiques

Anàlisi del territori i de la
documentació i recursos
en marxa

Explicació del procés en
convocatòries obertes i amb punts
d'informació ubicats al barri

Creació del Grup impulsor, des d'on
es crearan els grups de treball
sectorials i específics

Document de treball, permeable a
les aportacions de tots els actors
intervinents en el procés

Comunicació del procés de
desplegament, participació i
execució de les propostes

Estructures de participació i
seguiment específiques per
propostes o grups de treball

Validacions des de la
Taula de Seguiment

Grup de treball per
projectes motor

Grup de treball
sectorial

Desplegament executiu de
propostes i projectes motor

Grup de treball
d'agents existents

Diagnosi

Diagnosi

La diagnosi del barri del Besòs i el Maresme s'estructura a través dels quatre eixos bàsics que defineix el propi Pla de Barris, que són l'Educació, els Drets socials, l'Activitat econòmica i el Medi urbà, i es nodreix tant d'informacions qualitatives extretes de reunions i sessions participatives amb els veïns i les entitats del barri, com de les dades quantitatives d'indicadors estructurals.

Educació

El nivell educatiu i formatiu dels veïns i veïnes del barri presenta mancances diverses en funció de la franja d'edat. Així doncs, en el cas dels infants i joves ens trobem davant un alt nivell d'absentisme escolar i d'abandonament dels estudis en les etapes de secundària i, sobretot, en els cicles de formació professional. Aquestes dades són preocupants ja que el 7,64% dels i les joves de menys de 16 anys residents al barri no assoleixen el nivell bàsic d'estudis, amb les conseqüències posteriors que genera aquest fet en la recerca de feina i en l'índex d'ocupació de la població del barri. El fet que el barri faci frontera amb Sant Adrià fa que molts dels alumnes dels centres escolars siguin d'aquest municipi, evidenciant formes de fer de les diferents administracions (per exemple barems de beques escolars i ajuts socials diferents. En relació amb la població adulta, les amenaces rau en el baix nivell d'estudis, les dificultats per conèixer i entendre el català i el baix índex d'obtenció d'estudis superiors i universitaris.

Juntament amb el baix nivell formatiu dels veïns i veïnes del barri, cal destacar la importància de l'existència d'altres factors com la poca oferta d'activitat socioeducativa fora de l'horari escolar o el poc pes de les AFA; els mals hàbits alimentaris, el consum de drogues o els embarassos entre adolescents, i les dificultats socioeconòmiques i la vulnerabilitat dels residents. Tanmateix, l'arribada constant d'alumnat estranger genera una certa dificultat per adaptar els recursos educatius a les noves necessitats socials.

El barri disposa de bones instal·lacions per fer de la pràctica de l'esport i l'educació en el lleure un vehicle important per enfortir la xarxa de relacions i implicar els i les joves i infants en la cohesió del barri. A més a més, els nous pols d'atracció existents i els futurs que s'hi instal·laran són una bona oportunitat per redinamitzar el barri i generar-hi activitat i en el futur, el campus UPC i la Central del Circ seran potencials pel que fa a la formació i la educació.

Drets socials

Tot i existir un gran nombre d'associacions i entitats que treballen en diversos àmbits, no s'ha aconseguit configurar una xarxa associativa forta i cohesionada. Mitjançant el Pla de Desenvolupament Comunitari es treballa des de fa anys per potenciar l'associacionisme, amb un gran bagatge al barri, i a la vegada impulsar la creació d' associacions noves, que ajudin a enfortir la xarxa amb l'augment d'activitats, projectes i/o taules i que permetin incloure totes les franges d'edat així com tots els àmbits.

La diversitat sociocultural present al barri representa una riquesa i una oportunitat per generar vincles entre la població però a la vegada suposa un escull en alguns espais d'ús col·lectiu del barri com són les places, els equipaments i les comunitats de veïns. L'arribada de persones novvingudes, combinada amb una manca de recursos d'acollida dificulta l'arrelament i el sentit d'identitat de barri.

Es detecten certs problemes de relació i convivència entre les diverses ètnies i nacionalitats que hi viuen, sobretot pel que fa a l'ús de l'habitatge.

Hi ha una demanda generalitzada de la necessitat d'aconseguir una continuïtat a l'hora de disposar d'equipaments oberts els 365 dies de l'any. Malgrat que el barri presenta una ràtio de metre quadrat d'equipament per habitant similar i fins i tot superior a la mitjana de la ciutat, cal tenir en compte que alguns dels equipaments que hi ha ubicats són d'abast de ciutat i altres, de caràcter local, es troben saturats per l'elevada demanda d'ús. S'evidencia una manca d'espais de referència per a certs col·lectius, sobretot per als infants de 0 a 5 anys i els joves, que contribueixin positivament als seus processos d'arrelament, així com a espais d'accés a les noves tecnologies per reduir la bretxa digital existent.

L'elevat nivell d'atur dels veïns del barri (12,3%), en molts casos de llarga durada, representa una de les causes dels trastorn psicològic que tenen més incidència en els problemes de salut mental. En aquest sentit, cal destacar la important tasca de diverses entitats establertes al barri que treballen per donar resposta a les necessitats d'aquest col·lectiu i d'altres en risc d'exclusió social.

Activitat econòmica

El barri presenta un teixit productiu escàs, amb una gran extensió de sòl per a ús residencial i poca presència per a ús comercial. A més, aquesta situació es veu agreujada pel fet que els darrers anys el nombre de locals i naus industrials buides ha anat incrementant (49 locals tancats i solars buits) i actualment tenen una repercussió en el paisatge urbà i la seva percepció.

La pèrdua de població que experimenta el barri comporta, en part, la marxa de joves i, per tant, una fuga de talent i potencials actius. L'oportunitat que suposen els espais buits i les zones pendents de transformació, com per exemple el campus interuniversitari, pot contribuir a fixar i alhora atraure persones joves empresàries a instal·lar-se al barri.

Paral·lelament, existeix una concentració de l'activitat econòmica principalment a la rambla de Prim i es considera que caldria diversificar els eixos d'activitat més enllà d'aquest vial aglutinador. A la vegada, s'observen unes condicions precàries del mercat municipal, poca dinamització comercial i diferents problemes denunciats per les associacions de comerciants com el mercat negre i la venda ambulat ja que posen en risc el comerç tradicional i generen una imatge negativa del barri.

El barri se situa a la cua de la ciutat pel que fa a la renda familiar disponible (58,9 % respecte a l'índex 100 de la ciutat), malgrat haver experimentat un lleuger augment el darrer any, i, a la vegada, presenta una taxa d'atur elevada (12,3 %) amb un nombre important d'aturats de llarga durada. Aquests factors tenen una clara incidència en la situació de vulnerabilitat de la ciutadania.

A més a més, el fet que un gran nombre de residents de nacionalitat estrangera tenen un perfil professional baix i, en ocasions, dèficits de competències bàsiques per a la seva ocupabilitat, dificulta la possibilitat que millorin la seva formació o es requalifiquin, cosa que allarga el procés d'inserció laboral. Per revertir el baix índex d'ocupació del barri cal una atenció especial i una formació adaptada a les seves necessitats.

En aquest mateix sentit, davant la presència també al barri d'un gran nombre de joves d'entre 15 i 24 anys a punt d'incorporar-se al mercat de treball, és primordial treballar per a una bona orientació cap a itineraris formatius adequats a les noves demandes laborals, ja que de la seva formació adequada depèn en bona part que s'incorporin al mercat laboral o que engreixin les dades d'atur registrat. Un bon diàleg amb els centres educatius per adaptar l'oferta de formació, petites formacions (seminaris) de sensibilització impartides als alumnes dels centres i una bona informació/comunicació entre els joves dels recursos existents són aspectes cabdals.

Medi urbà

El barri arrossega l'herència dels projectes endegats per a la transformació de la ciutat i encara avui hi ha zones pendents de transformació urbanística que generen un impacte visual en el paisatge urbà i donen lloc a espais degradats i amb un baix manteniment. Aquests buits urbans, amb el pas del temps, han esdevingut llocs sense identitat i generen ocasionalment conflictes d'ús a causa d'una diversitat sociocultural poc cohesionada.

Tanmateix, la construcció de l'espai del Fòrum no ha significat fins a avui un valor afegit per als residents del barri i es detecta una falta de connectivitat entre el mar, el Fòrum i el teixit residencial.

Pel que fa a l'habitatge, el seu preu relativament assequible en relació amb altres barris de la ciutat, ha comportat una concentració més elevada de persones amb baix poder adquisitiu (RFD barri: 58,9; Barcelona: 100), que sovint va acompanyada d'altres problemes socials. Alhora, la important tasca de rehabilitació que s'ha dut a terme en el parc d'habitatges del barri a través dels diferents convenis i ajuts de l'Administració, ha comportat una certa desigualtat en el valor cadastral dels edificis dins el barri. El fet que es concentrin en alguns carrers, blocs de pisos i escales una alta densitat de famílies amb moltes dificultats a vegades comporta tensions en l'espai públic i en les comunitats de veïns i veïnes.

La crisi econòmica actual ha impactat greument en la població del barri, la qual, entre altres situacions, s'ha vist afectada per la pèrdua de l'habitatge, fet que ha comportat un increment de la necessitat d'habitatge social i assequible per a col·lectius en situació o risc d'exclusió residencial.

Alhora, arran dels desnonaments, bona part dels habitatges han passat a ser propietat d'entitats bancàries i han estat ocupats per famílies amb diferents realitats i interessos.

Quant a l'ocupació irregular, han arribat ocupants que s'han integrat ràpidament en l'escala i la comunitat del barri, mentre que un grup reduït, de perfil conflictiu, està generant situacions de tensió. Les ocupacions amb conflictivitat, que afecten la convivència i fins i tot la seguretat de les persones (aproximadament uns 30 habitatges), són objecte de seguiment i intervenció des de diferents espais i serveis (SIEP Besòs, cossos policials, centres educatius...) a través d'una mirada comunitària i una acció integral del problema.

Les dificultats per accedir tant als edificis —blocs d'habitatges de mitjan segle XX sense ascensor— com a l'espai públic representen una barrera arquitectònica, especialment per a les persones d'edat avançada i amb mobilitat reduïda. En el barri, aquestes situacions són més acusades per la presència elevada de persones més grans de 80 anys amb recursos baixos i que viuen soles, atès que presenten risc d'aïllament.

Anàlisi DAFO

Debilitats	Fortaleses
Existència d'espais degradats pendents de transformació.	Entorn en transformació i amb espais potencials per a noves activitats i usos.
Parc d'habitatges deteriorat, especialment al sud-est del barri, i alta densitat de població.	La diversitat cultural del barri com a motor de riquesa social i generadora d'activitats culturals.
Elevat percentatge d'utilització anòmala dels habitatges (buits, sobreocupació i ocupació il·legal).	Bona comunicació (transport públic i privat) amb la resta de la ciutat.
Manca d'accessibilitat als habitatges (ascensors) i barreres arquitectòniques a l'espai públic.	Existència d'associacions i entitats amb una gran vinculació al barri.
Presència d'elevat nombre de persones en situació o risc d'exclusió social i residencial.	Disponibilitat de locals comercials per a rebre noves activitats i diversificar l'oferta.
Alt índex de població estrangera amb pocs recursos i dificultats d'arrelament.	
Sobreenvelliment de la població i un elevat nombre de persones majors 80 anys que viuen soles.	
Baix poder adquisitiu de la població.	
Elevada taxa d'atur i aturats de llarga durada.	
Diversitat sociocultural poc cohesionada i generadora de conflictes, sobretot en comunitats i en l'espai públic.	
Baix nivell formatiu dels residents i alta proporció d'absentisme i fracàs escolar.	
Feble activitat econòmica i poca diversitat del teixit productiu amb presència de locals i naus buides.	
Amenaces	Oportunitats
Persistència dels efectes de la crisi econòmica.	Voluntat d'impulsar l'Eix Besòs com a espai de frontissa per part de les administracions.
Risc de desavinències entre les administracions o una dilació excessiva en el projecte de l'Eix Besòs.	Preexistència de nombrosos estudis i inversions sobre el barri.
Desconnexió entre els nous equipaments de ciutat (UPC) que s'instal·laran a la frontera del barri i els seus residents.	Importància dels agents que hi treballen i projectes en marxa des de fa anys.
	Possibilitat de transformació de l'eix Alfons el Magnànim, cinema Pere IV, ...
	Equipaments d'abast de ciutat: Campus UPC, BTec, Central del Circ, com a potencial en formació i educació.
	El Fòrum com a potencial creador d'ocupació.

Intervenció al Besòs i el Maresme

Marc d'actuació del Pla

La intervenció al Besòs i el Maresme és la combinació d'aquelles actuacions efectua de manera ordinària l'Ajuntament i les propostes del Pla de Barris que se sumen a les anteriors.

Aquest apartat descriu les actuacions que es duen a terme al barri del Besòs i el Maresme i, per tant, que conformen el marc en el què el Pla de Barris es desenvoluparà.

No pretén se un catàleg exhaustiu del que fa cada àrea, sinó un resum de les línies, els objectius i les accions rellevants que es duen a terme en aquest barri.

Salut

El 2013, al Besòs i el Maresme, l'Agència de Salut Pública de Barcelona va posar en marxa el programa de "Salut als barris" i, a dia d'avui, segueix vigent, malgrat es troba en la fase final del programa (fase de manteniment).

El programa "Salut als barris" es va iniciar a Barcelona l'any 2007, liderat conjuntament per l'Agència de Salut Pública de Barcelona, el Consorci Sanitari de Barcelona i l'Ajuntament de Barcelona.

L'objectiu del programa és reduir les desigualtats socials en matèria de salut amb projectes comunitaris. El programa es desenvolupa en diferents fases per tal de dissenyar, implementar, avaluar i mantenir intervencions de forma participativa. Les fases són les mateixes en tots els territoris on es desenvolupa el programa:

1. Aliances polítiques i establiment d'un grup motor al barri.
2. Coneixement de les necessitats i els actius en salut.
3. Priorització comunitària, planificació i desenvolupament d'intervencions.
4. Avaluació.
5. Manteniment.

"Salut als barris" involucra el veïnat i els equips professionals del barri per treballar conjuntament en la identificació de les necessitats de salut, les prioritats i les oportunitats en el territori.

Pel que fa al programa concret del Besòs i el Maresme, les àrees prioritàries en què s'actua són:

- **Salut mental:** promoció del benestar emocional.
- **Embaràs adolescent:** ús de mètodes anticonceptius.
- **Gent gran:** promoció de l'activitat física, oci saludable i relacions socials.
- **Joves:** promoció del lleure saludable i de l'autoestima a través de l'esport.
- **Família:** foment i promoció de les habilitats de criança.

En aquest sentit, el Pla de Barris ha de permetre desplegar, de manera més contundent, els projectes en les línies que el programa ha identificat com a prioritàries, amb l'objectiu de continuar arrelant al territori programes que facilitin la salut des d'una perspectiva integral i comunitària.

D'altra banda, hi ha línies d'actuació prioritària en salut a la ciutat que podran tenir un desplegament reforçat i específic al Besòs i el Maresme, com ara el nou Pla de salut mental de Barcelona, el reforç dels equipaments sanitaris que inclou la remodelació del Centre Fòrum, o la Xarxa de suport a les famílies cuidadores de persones malaltes, entre altres. L'inici del Pla de Barris permetrà impulsar intervencions existents i crear-ne de noves en l'àmbit, com una nova línia d'intervenció adreçada a la població en general per tal de promoure un banc de recursos tècnics per a persones en situació de dependència o implementar nous projectes que incideixin en la reducció de les afectacions a nivell de salut mental que, sovint, acompanyen els períodes d'atur de llarga durada.

Cultura

L'aposta cultural de l'ICUB als barris de l'Eix Besòs i per tant, també al Besòs i el Maresme és desenvolupar una proposta conjunta entre els centres cívics o altres equipaments de proximitat, implicats en l'Eix que serveixi per reforçar el seu paper com a agents culturals, socials i educatius en el territori on estan ubicats, així com per multiplicar l'impacte de les seves accions a partir de la col·laboració amb la resta d'agents i equipaments dels districtes de Nou Barris, Sant Andreu i Sant Martí.

Aquesta proposta es vehicularà a través del següent marc d'actuació:

1. Consolidar línies de treball que cal desenvolupar des dels centres i que tinguin un impacte més gran en el seu territori.
2. Millorar i consolidar els equipaments i projectes existents.
3. Oferir ensenyaments artístics adreçats a infants i joves.
4. Desenvolupar nous projectes vinculats als conceptes i àmbits clau identificats en aquests territoris.
5. Promoure un festival o acte singular que situï el barri en l'agenda cultural de la ciutat.

Es tracta, per tant, de combinar propostes que parteixin de la implicació ciutadana, d'altres que siguin de codificació i codisseny dels projectes amb les institucions i, finalment, les que es promoguin directament des de les institucions. Es tracta també de plantejar els programes des dels conceptes de continuïtat, participació i coresponsabilització. També seran criteris clau la sostenibilitat i viabilitat dels projectes per garantir, en aquest cas, al Besòs i el Maresme, el desenvolupament de nous projectes en el territori vinculats a les seves potencialitats, fomentant les relacions dels equipaments de proximitat amb programes dels grans equipaments de ciutat, generant comunitat i fomentant la coresponsabilització en la presa de decisions i en el disseny dels projectes culturals i artístics per tal de donar visibilitat, no només a escala de barri, sinó també en l'àmbit metropolità.

En aquest sentit, el Pla de Barris ha de permetre vehicular i aprofitar les propostes culturals que ja es promouen des de l'ICUB o el propi Districte com a eines de transformació social, alhora que promou la vinculació d'aquestes propostes amb els centres educatius o amb els col·lectius més vulnerables.

Educació

L'Institut Municipal d'Educació de Barcelona i el Consorci d'Educació, davant d'una diagnosi compartida dels centres educatius del Besòs i el Maresme que apunten factors d'alta complexitat, posen en marxa un projecte integral que aborda l'educació des d'una perspectiva transversal, a través de deu mesures complementàries que es desplegaran en diferents actuacions, sota el paraigua d'“Escoles enriquides”. Aquestes mesures són:

1. Programació dels ensenyaments 0-18
2. Equipaments escolars de qualitat
3. Lideratge pedagògic i equips potents
4. Escola a temps complet
5. Espais professionalitzadors
6. Necessitats socials cobertes
7. Treball coordinat amb Serveis Socials i Salut
8. L'escola oberta a l'entorn
9. Accions per implicar les famílies
10. El lleure educatiu

L'objectiu és millorar la qualitat de vida i les oportunitats d'aquests infants i joves. Així doncs, és **important pensar la jornada escolar anant més enllà del que s'ha entès tradicionalment com a temps** escolar i dissenyar noves solucions des d'una visió integral de l'educació i del benestar dels infants i dels joves, en què centre educatiu, família i entorn s'acompanyen en la tasca educativa, formativa i professionalitzadora.

El Pla de barris, en el camp educatiu, ha de facilitar el desplegament del programa d'“Escoles enriquides”, parant una atenció especial a l'educació en el lleure i les arts, buscant la vinculació d'entitats del lleure, escoles artístiques o professionals del món escènic en els programes educatius dels centres del Besòs i el Maresme.

Cartells del programa Patís Escolars oberts al barri, amb les activitats que s'hi fan.

Cohesió i convivència

Treballar per una bona convivència entre el veïnat del Besòs i el Maresme i per un barri cohesionat és un dels objectius principals del Districte de Sant Martí. Per això s'ha apostat per un equip propi que conforma el SIEP (Servei d'Intervenció a l'Espai Públic) i pel mateix servei d'intervenció a comunitats d'escalers.

A dia d'avui, ja s'impulsen diferents projectes que fomenten la relació entre les persones i l'ús de l'espai públic com a espai de relació i d'oci, com "El barri, un lloc de trobada", el programa d'obertura d'equipaments municipals, activitats a l'espai públic durant l'estiu, o el projecte "Why Violence".

Cal ressaltar la tasca que duu a terme el Pla Comunitari amb la seva Comissió de Convivència.

En aquest marc, on les Àrees, el Districte i les entitats del territori porten a terme diferents projectes per promoure la convivència entre el veïnat, és on ha d'actuar el Pla de Barris del Besòs i el Maresme, com un agent més que ha de sumar i impulsar nous projectes per aconseguir aquest objectiu comú.

Imatges del lipdub fet al barri, el maig de 2014, a la Rambla Prim: "Lipdub per la diversitat i la convivència".

Notícia apareguda al diari "el Periódico", secció Barcelona-Districtes, el 18/04/2012.

Activitat econòmica i ocupació

El Pla de Desenvolupament Econòmic de Sant Martí, liderat per Barcelona Activa, ha de suposar el full de ruta que marqui les línies estratègiques en les quals treballar, amb una òptica de coproducció publico-comunitària, per a la promoció de les economies de proximitat. Unes economies que van des de l'emprenedoria individual i col·lectiva, l'empresa mercantil i cooperativa i, sobretot, l'ocupació com a palanques per a generar activitat econòmica, reduir les desigualtats i incrementar la cohesió social. Economies, en suma, amb impacte en els barris del Districte i en la vida quotidiana dels seus veïns i veïnes.

Així, al Pla es determinaran les principals línies que cal seguir al barri del Besòs i el Maresme i en el conjunt del Districte en clau de desenvolupament econòmic durant els propers anys (2016-2020).

Les línies estratègiques del Pla sobre el que es desplegaran les mesures que es concretaran al Besòs i el Maresme són:

Lideratge públic: apostar pel lideratge públic en matèria socioeconòmica, pel disseny i l'impuls per part de l'Ajuntament de polítiques de creació, distribució i ordenació de l'activitat econòmica, amb un model clar de quins barris i quin Districte volem.

Desenvolupament local i economia de proximitat: conjunt d'accions, polítiques i estratègies que promouen l'activitat econòmica orientada a solucionar les necessitats de les persones, amb perspectiva de distribució de riquesa, de gènere, intercultural i de sostenibilitat ambiental, amb l'objectiu d'aprofitar els recursos propis de la zona i a la vegada configurar un ecosistema econòmic plural que estimuli diferents sectors de l'activitat econòmica.

Ocupació de qualitat: l'ocupació com a solució per a un bon i millor sosteniment de la vida digna. Aquest Pla haurà d'impulsar l'ocupació de persones en atur mitjançant l'assessorament, la formació i la contractació pública, així com mitjançant la detecció de quines són les ofertes de treball que pot generar el territori i en quines condicions ho pot fer.

Economia cooperativa social i solidària: l'impuls d'una economia plural es perfilarà com un dels actors clau del Pla, tant pel que fa a l'impuls de les iniciatives existents en el territori, com pel que fa a l'assegurament dels escenaris i recursos necessaris per promoure noves iniciatives. En aquesta línia s'integren les mesures de visibilització i difusió l'assessorament, la formació o la facilitació de sinergies de cooperació.

Turisme: promoure un turisme sostenible i coresponsable amb el territori, alhora que s'aprofiten les oportunitats en clau de desenvolupament econòmic que el turisme pot aportar als barris.

Cartells d'esdeveniments relacionats amb economies alternatives que es fan a Barcelona i al barri.

Esports

L'Institut Barcelona Esports (IBE) treballa per a la promoció d'equipaments i projectes esportius al Besòs i el Maresme a través de diferents programes per tal d'impulsar l'esport de base i els hàbits saludables. En el cas del barri del Besòs i el Maresme, desplega un conjunt de programes que afavoreixen la pràctica de l'esport i el lleure per a col·lectius vulnerables, facilita als centres educatius la possibilitat d'incloure programes educatius dins l'àmbit escolar, fomenta l'esport base i promou activitats saludables per a col·lectius de risc.

Els programes que desenvolupa en coordinació amb altres agents territorials són:

- Convivim esportivament en horari lectiu.
- Aprenent esportivament a centres educatius.
- Eines per a la convivència: trobades i partits amistosos de criquet masculí i femení i futbol femení.
- Programa de promoció esportiva a les escoles en horari lectiu.
- Programa de beques per infants.
- Programa "Activa't" a la rambla Prim.
- Programa de beques per a extraescolars.
- Suport a les entitats esportives del barri per fomentar l'esport de base.

En aquest marc d'actuació municipal, l'objectiu del Pla de Barris és fomentar l'esport de base i promoure'l per convertir-lo en una eina per a la cohesió i la convivència, mitjançant la promoció de l'oci i dels hàbits saludables, a fi de millorar la qualitat de vida dels veïns i veïnes.

Cartell d'un esdeveniment esportiu al barri del Besòs i el Maresme.

Partit de voleibol a l'Espai Poliesportiu el Besòs. (Imatge apareguda a "el Periódico" el 18/04/2012.)

Millora de l'habitatge, l'espai públic, mobilitat i equipaments

Si bé és cert que Pla de Barris incorpora en el seu programa un conjunt d'inversions i millores de l'espai públic, cal destacar que des del propi Districte ja hi ha previstes actuacions que se sumaran al que ja fa el Pla de Barris: el Districte de Sant Martí compta amb l'execució de les obres d'urbanització de la plaça de Palerm i l'obertura del carrer del Marroc dins d'aquest mandat, com a obres per ressaltar.

Des de l'Institut de Mercats, també s'ha previst una millora del Mercat Municipal (a la qual Pla de Barris donarà suport i complementarà).

Pel que fa a habitatge, el barri del Besòs i el Maresme disposa del programa d'ajudes ordinàries per a la rehabilitació d'habitatges (convocatòria 2016) que preveu un seguit de clàusules socials per poder arribar a la població més vulnerable amb subvencions de fins al 100% per a rendes baixes.

Cal destacar el conjunt de casetes que formen el barri del Besòs i el Maresme. Un conjunt de cases baixes construïdes a mitjan del segle passat, de les quals es planteja la desafectació urbanística i, per tant, des del Districte s'ha prioritzat com a una zona per millorar urbanament i socialment dins d'aquest mandat.

Cal destacar que l'àmbit del sud-oest del Besòs, disposa d'un programa especial de rehabilitació a través de convenis (Generalitat, Ajuntament i AAVV), iniciat el 2007 que ha propiciat una renovació i remodelació de bona part dels edificis, amb ajudes de fins el 85%. Aquest programa l'ha liderat l'Oficina d'Habitatge i la voluntat és seguir desplegant aquest programa d'ajuts específics fins que s'acabi rehabilitació total de l'àmbit.

També des de la Gerència d'Habitatge i conjuntament amb l'Oficina d'Habitatge i els serveis de Prevenció de l'Ajuntament s'està abordant la problemàtica creixent que genera l'ocupació il·legal de pisos i les màfies que se'n deriven, així com les problemàtiques socials dels desnonaments.

Pel que fa a la mobilitat dins el barri, cal destacar la importància que tindrà per a aquest territori el desplegament del PMU (Pla de Mobilitat Urbana). El PMU (2013-2018) planteja un conjunt de mesures encaminades a donar més protagonisme als vianants i als ciclistes, a fomentar l'ús del transport públic col·lectiu i a reduir l'ús del vehicle privat, amb l'objectiu de millorar la qualitat de la ciutat, la seguretat viària i l'eficiència del conjunt del sistema de mobilitat.

Aquest Pla preveu completar el desplegament de la xarxa de bus ortogonal a la ciutat, fet que millorarà la mobilitat en transport públic també al barri del Besòs i el Maresme. De la mateixa manera, dins d'aquest mandat està previst ampliar la xarxa de carrils bici de la ciutat, amb un programa que també preveu una millora d'aquesta xarxa en el barri.

Cartells de presentació del projecte d'espai lliure al carrer Palerm.

Pla de Barris: estratègies i prioritats

El Pla de Barris proposa una sèrie d'objectius que es despleguen en un conjunt de propostes que a la vegada es concreten en accions.

La diagnosi ens ha permès ordenar el conjunt d'objectius i propostes en quatre àmbits d'actuació: l'àmbit educatiu, l'àmbit social, l'àmbit econòmic i l'àmbit urbà.

Els àmbits ordenen els objectius, que indiquen sobre què cal actuar i fins a on es vol arribar; donen resposta a la diagnosi realitzada i indiquen quin és el futur desitjat.

Les propostes són el conjunt d'actuacions que s'executen per tal d'assolir un o més objectius. Aquestes propostes sovint suposen més d'una actuació en el territori. Així doncs, si una proposta passa per millorar la programació cultural s'executaran diverses actuacions per dur a terme la proposta.

Cal afegir el projectes motor que, atès el seu caràcter transversal, se'ls ha dotat d'entitat pròpia.

Classificació
dels quatre àmbits d'actuació

EDUCACIÓ

DRETS
SOCIALS

ACTIVITAT
ECONÒMICA

MEDI
URBÀ

Fitxes d'objectius
(versió resumida i versió completa)

C Treballar per a la millora de la convivència i la integració de diferents col·lectius, i fomentar la participació dels veïns i veïnes i de les entitats del barri

C Treballar per a la millora de la convivència i la integració de diferents col·lectius, i fomentar la participació dels veïns i veïnes i de les entitats del barri

L'existència de diferents col·lectius que no participen de la vida comunitària a la nostra població i la fa més vulnerable. Cal treballar perquè s'impliquin en projectes comunitaris, creant-ne d'específics centrats en les seves necessitats i interessos. S'ha d'aprofitar la feina que ja fan algunes de les entitats que treballen al barri amb les dones promovent i creant espais perquè hi participin plenament, tenint en compte les seves necessitats i experiències concretes.

Fitxes de propostes
(versió resumida i versió completa)

2 Crear un nou projecte educatiu integral i professionalitzador a l'Institut Rambla Prim

3

Generar accions de suport a les escoles que millorin les tasques socioeducatives que ja es fan amb joves i famílies

La tasca socioeducativa de les escoles és primordial per transformar i potenciar les sortides laborals i vitals dels infants i joves. En barris amb una complexitat social important, cal entendre les escoles com a centres d'educació més enllà de les classes reglades, implicant-hi les famílies, adaptant-se a les realitats socials de l'entorn i mantenint una atenció continuada dels alumnes al llarg de la vida educativa i en la transició a la vida laboral.

L'IMEB i el CEB ja preveuen accions en aquesta línia, a través del programa "Escoles enriquides".

Possibles accions:

El Pla de Barris ha de permetre el desplegament del programa "Escoles enriquides" a les diferents escoles del Besòs i el Maresme, que basa la seva acció en:

- Lideratge pedagògic i equips potents com a clau de l'èxit. Facilitar la formació del professorat més enllà d'allò normatiu, fidelitzar els equips potencials, assessorar als centres per innovar els mètodes i fer-los participants de les noves propostes.
- Escola a temps complet. Ampliar l'oferta horària més enllà de les hores lectives durant accés a l'alumnat a activitats extracurriculars lúdiques, expressives, artístiques, de suport educatiu i esportives per una educació integral.
- Servei de menjador universal, necessitats educatives cobertes: que el pagament de quotes deixi d'interferir en l'escolaritat dels infants, en la gestió educativa dels equips docents i en les relacions escola-família.
- Treball coordinat amb Serveis Socials i Salut: garantir que totes les intervencions socials, educatives i de salut que s'adrecen a un mateix infant i la seva família estiguin coordinades i vagin en la mateixa direcció.
- ...

Presupost total:

1.000.000 €

(2018-2020)

Objectius vinculats:

A B C

Visió global

Àmbits

Objectius

EDUCACIÓ

A

Crear un projecte educatiu, transformador, integral i singular

B

Promoure l'educació en el lleure, la cultura, la música i la pràctica de les arts escèniques, com a eina transformadora i socialitzadora

DRETS SOCIALS

C

Treballar per a la millora de la convivència i la integració de diferents col·lectius, i fomentar la participació dels veïns i veïnes i de les entitats del barri

D

Facilitar les opcions saludables

E

Disminuir la bretxa digital i facilitar l'accés als recursos TIC als col·lectius més vulnerables

ACTIVITAT ECONÒMICA

F

Fomentar l'ocupació promovent programes de formació i ocupació vinculats al territori

G

Treballar per a la dinamització comercial i empresarial, per l'activació de locals i naus buides i per un desenvolupament econòmic sostenible

MEDI URBÀ

H

Millorar els espais públics degradats, en desús o pendents de transformar, promoure els eixos "cívics" del barri més enllà de la rambla de Prim

I

Promoure la rehabilitació dels habitatges, la millora de l'accessibilitat als edificis i intervenir en la gestió dels pisos buits i les seves conseqüències

J

Millora, rehabilitació, adaptació i dignificació dels equipaments o espais comunitaris existents i exploració de noves necessitats i nous usos

Projectes Motor

L'INSTITUT RAMBLA PRIM

COOPERATIVA GRECAL

EL NOU CINEMA PERE IV

Propostes

1

Donar suport al CEB/IMEB en l'articulació de la xarxa existent per generar el Pla Educatiu del Besòs i el Maresme

2

Crear un nou projecte educatiu integral i professionalitzador a l'Institut Rambla Prim

5

Crear eines per millorar la convivència i la integració a través de l'esport

6

Activar projectes que fomentin la convivència i la cohesió entre diferents col·lectius

8

Activació dels locals de la plaça de Palerm

9

Cooperativa Gregal. Nou projecte de menjador social vinculat a un projecte de formació/ocupació en el ram de l'hostaleria

11

Millorar l'espai públic per afavorir-ne l'ús ciutadà i comunitari

12

Millorar el sistema d'equipaments per a usos comunitaris

3

Generar accions de suport a les escoles que millorin les tasques socioeducatives que ja es fan amb joves i famílies

4

Promoure experiències d'educació en el lleure de base comunitària i apropar la formació escènica/musical als infants i joves del barri

7

Reduir les desigualtats socials en salut per tal de contribuir a la millora de la qualitat de vida del veïnat

10

Complementació de les millores previstes al Mercat Municipal

13

Millorar la connexió entre la rambla de Prim i el Fòrum per apropar el barri al front marítim

14

Promoure la rehabilitació i millora dels habitatges i la millora de la convivència de les comunitats de veïns i veïnes

EDUCACIÓ

DRETS SOCIALS

ACTIVITAT
ECONÒMICA

MEDI URBÀ

Objectius

Àmbit d'educació

A

Crear un projecte educatiu, transformador, integral i singular

Cal promoure nous programes socioformatius i coeducatius a les escoles i aprofitar la singularitat de l'Institut Rambla Prim per iniciar aquest nou projecte educatiu i seguir i potenciar el treball que ja es fa amb la resta d'escoles des del propi Districte, el CEB i l'IMEB. S'ha de promoure un treball educatiu conjunt amb Sant Adrià. Cal entendre les escoles com a centres d'educació integral, on calen programes d'atenció als infants i les seves famílies més enllà de les classes reglades, amb una atenció continuada al llarg de la vida educativa que lluiti contra l'abandonament i el fracàs escolar integrant una perspectiva interseccional que faciliti la transició a la vida. Suport psicosocial i acompanyament dels i les joves i adolescents treballant valors inclusius.

B

Promoure l'educació en el lleure, la cultura, la música i la pràctica de les arts escèniques, com a eina transformadora i socialitzadora

L'esport, la música, la cultura i les arts en general, treballades des del lleure, es converteixen en grans eines socialitzadores i educadores. Les corals i bandes que estan sorgint al barri, així com els espais esportius que ja funcionen, s'han de potenciar i utilitzar per treballar la igualtat de gènere, la cohesió entre col·lectius, reconduir certes dinàmiques que actualment es porten a terme especialment a l'espai públic, generar autoestima i sentiment de pertinença i obrir nous mons als veïns i veïnes. Cal reforçar i promoure els treballs de recuperació de memòria històrica del barri.

Àmbit de drets socials

C

Treballar per a la millora de la convivència i la integració de diferents col·lectius, i fomentar la participació dels veïns i veïnes i de les entitats del barri

L'existència de diferents col·lectius que no participen de la vida comunitària aïlla aquesta població i la fa més vulnerable. Cal treballar perquè s'impliquin en projectes comunitaris, creant-ne d'específics centrats en les seves necessitats i interessos. S'ha d'aprofitar la feina que ja fan algunes de les entitats que treballen al barri amb les dones promovent i creant espais perquè hi participin plenament, tenint en compte les seves necessitats i experiències concretes.

D

Facilitar les opcions saludables

Les condicions de vida precàries de joves, persones adultes i gent gran dificulten la seva capacitat i motivació per seguir conductes saludables. El Pla ha de fomentar programes que facilitin l'adopció d'aquestes conductes. Cal aprofitar la feina que ja es fa des de les escoles amb el programa "Menjadors escolars" pel que fa a la millora dels hàbits alimentaris dels infants i joves.

E

Disminuir la bretxa digital i facilitar l'accés als recursos TIC als col·lectius més vulnerables

L'accés a Internet i als seus recursos, en el segle XXI, ha de ser un dret. Cal vetllar perquè les famílies o els col·lectius que no poden accedir-hi per falta de recursos o formació trobin el suport i els espais necessaris per fer-ho. Cal utilitzar les TIC com a eines socialitzadores i transformadores.

Àmbit d'activació econòmica i ocupació

F

Fomentar l'ocupació promovent programes de formació i ocupació vinculats al territori

Cal adaptar la formació i ocupació al perfil socioeconòmic del barri, vincular el potencial del teixit empresarial i comercial, com el del Fòrum o el Campus Universitari, als programes d'ocupació, així com l'autoocupació i l'economia social i solidària a partir d'experiències ja existents al barri, com els tallers de costura o la professionalització de l'economia de les cures. La formació contínua i el seguiment personalitzat poden millorar fortament les possibilitats d'èxit de joves i persones adultes, tot incorporant la perspectiva de gènere per tal de tenir en compte la situació específica de les dones en relació amb el mercat de treball. Cal fomentar la ocupació local des de les mateixes actuacions que es desenvolupen dins el Pla, com amb les possibles actuacions en rehabilitació d'habitatges.

G

Treballar per a la dinamització comercial i empresarial, per l'activació de locals i naus buides i per un desenvolupament econòmic sostenible

Potenciar i dinamitzar el comerç existent, afavorir l'activació de locals buits. Aprofitar les millores del Mercat Municipal del Besòs per promoure el comerç de proximitat i explorar la implantació de noves economies socials que puguin afavorir l'ocupació.

H

Millorar els espais públics degradats, en desús o pendents de transformar, promoure els eixos "cívics" del barri més enllà de la rambla de Prim

Vincular la millora de carrers (mobiliari, jocs infantils, arbrats) a la potenciació i dinamització d'eixos cívics. L'avinguda d'Alfons el Magnànim pot clarament agafar aquest rol. Dignificar, rehabilitar i millorar la percepció de seguretat de d'una perspectiva de gènere dels espais públics que són centrals i la degradació dels quals perjudica el desenvolupament normal de la "vida pública" de veïns i veïnes. Fomentar i facilitar nous espais de relació que posin al centre la vida quotidiana.

I

Promoure la rehabilitació dels habitatges, la millora de l'accessibilitat als edificis i intervenir en la gestió dels pisos buits i les seves conseqüències

Cal que els programes d'ajudes a la rehabilitació arribin a la població amb menys recursos i resoldre els problemes que dificulten els acords necessaris per tirar endavant algunes de les obres, parant especial atenció a millores que puguin reduir la pobresa energètica. Promoure la dignificació dels interiors dels pisos i dels edificis, treballant amb les comunitats que hi viuen. S'ha d'aprofitar el coneixement dels equips d'escaleres per fer un treball personalitzat amb les comunitats de veïns, més enllà de la rehabilitació en si. Es necessària també una intervenció en les problemàtiques de convivència i vulnerabilitat que es deriven de les males pràctiques en pisos buits.

J

Millora, rehabilitació, adaptació i dignificació dels equipaments o espais comunitaris existents i exploració de noves necessitats i nous usos

Cal vetllar perquè el veïnat tingui un sistema d'equipaments adaptat a les seves necessitats i en un perfecte estat de conservació i manteniment. Aprofitar la transformació de l'antic Cinema Pere IV per explorar demandes de nous espais comunitaris (espai familiar, espai jove). Facilitar l'obertura dels equipaments més enllà dels horaris habituals. El Pla de Barris, a la vegada també ha de servir per millorar les dinàmiques participatives existents. Ha de generar noves maneres de treballar entre el veïnat i l'Administració, i promoure formes de participar més comunitàries.

Projectes motor

Durant el procés de definició de propostes i accions que han de configurar el Pla de Barris de cada territori han anat destacant algunes “idees força” que, per les seves característiques, s’anaven configurant com a projectes centrals. Aquestes idees han demostrat tenir la capacitat d’incloure accions que cal generar des de diferents àmbits de manera molt transversal i tenir la capacitat d’aglutinar molts dels principis rectors. Són aquests projectes, que anomenen “motors”, els que acabaran sent el senyal d’identitat d’un Pla de Barris i que han d’impli-car als veïns i les veïnes en el procés de transformació iniciat.

Els projectes motor per al barri del Besòs i el Maresme són els següents:

Projectes motor per al barri del Besòs i el Maresme

L’INSTITUT RAMBLA PRIM

Cap a una educació més professionalitzadora.

La formació professionalitzadora, les “Escoles enriquides” i l’educació en el lleure i les arts, com a noves eines de transformació social.

COOPERATIVA GREGAL

Un nou espai per la solidaritat, la formació i l’ocupació.

Accions d’activació econòmica amb un retorn social pel barri.

EL NOU CINEMA PERE IV

Un catalitzador pels projectes comunitaris del barri.

L’espai públic i els espais comunitaris, eines per a la cohesió i la convivència.

L'INSTITUT RAMBLA PRIM

Cap a una educació més professionalitzadora.

L'educació com pal de paller de la transformació social. Volem impulsar un nou projecte educatiu de barri, que permeti iniciar un canvi en la manera com s'aborda l'educació en els centres del Besòs i el Maresme, que permeti entendre l'educació des d'una visió molt més transversal i integral, que permeti convertir l'educació en una eina real de transformació social. Una educació que pivoti sobre 3 punts clau:

- Iniciar un projecte pilot innovador, que impliqui la transformació del projecte educatiu de l'Institut Rambla Prim per convertir-lo en un centre professionalitzador, que contempli un ensenyament continuat durant tota l'etapa escolar incloent també l'ensenyament postobligatori i la formació professionalitzadora de la vida adulta, ja sigui en una consideració de formació professional inicial, o de formació professional per a l'ocupació.
- Implantar el programa "Escoles enriquides" als centres del barri, ja que entenem que l'educació reglada ha d'anar molt més enllà de la simple transmissió de continguts; assumint que les escoles han de ser un espai socioeducatiu més enllà de les classes reglades, adaptat a les necessitats socials de l'entorn i amb una implicació de les famílies i l'entorn constant.
- Promoure el lleure educatiu, les arts i la música com a eines transformadores i cohesionadores. Promoure els projectes pedagògics que ja hi existeixen, formar i dotar de recursos a les entitats que ja funcionen, abordar l'educació al marge de les escoles com una eina vital per transformar, cohesionar i millorar el barri.

Institut Rambla Prim.
[Barri del Besòs i el Maresme]

Nou projecte educatiu al voltant de l'institut Rambla Prim. Capacitat de liderar i innovar, vinculat als projectes comunitaris d'educació.

Integrat al barri i integrador, socialment i culturalment. Adaptat a les necessitats i singularitats del barri.

Amb voluntat professionalitzadora, per generar noves oportunitats laborals de futur vinculades a la indústria.

Voluntat regeneradora de l'activitat a l'espai públic.

COOPERATIVA GREGAL

Un nou espai per la solidaritat, la formació i l'ocupació.

El Pla de Barris planteja accions d'activació econòmica que permetin tenir un retorn social dins del mateix barri i que puguin articular-se dins d'un projecte concret.

Rehabilitar i millorar la seu actual de la cooperativa Gregal, vinculant-la a un projecte de formació i ocupació en el camp de l'hostaleria sense deixar de banda el projecte de menjador social és una de les apostes del Pla. Transformar i millorar el mercat municipal per dinamitzar i activar el comerç de proximitat i apropar-lo a noves activitats culturals seria el segon vector que persegueix el Pla. Lligar aquest projecte d'activació del comerç de proximitat a l'activació dels locals de la plaça de Palerm per a usos comunitaris o artístics que ja preveu el Districte, seria el complement que hauria de donar transversalitat i potència als projectes que es plantegen.

Menjador Gregal.
[Barri del Besòs i el Maresme]

Projecte de formació i ocupació vinculat al camp de l'hostaleria.

Iniciatives d'economia social i cooperativa incidint en el comerç de proximitat.

Accions d'activació econòmica vinculades al mercat municipal i als locals de la plaça Palerm.

Rehabilitar la seu de la cooperativa Gregal.

EL NOU CINEMA PERE IV

Un catalitzador pels projectes comunitaris del barri.

La millora de la convivència i la cohesió entre diferents col·lectius del barri ha de fer-se a través de projectes innovadors que treballin des de l'espai públic i des dels espais comunitaris, millorant-los o creant-los de nou si és necessari, per afavorir-ne l'ús.

És per tant, una prioritat del Pla de Barris garantir aquest sistema d'espai comunitari entès no solament com a espais físics, sinó també com a espais de relació.

Per això, el Pla de Barris també vol incidir en com s'afronta la dinamització i apropiació d'aquests espais, per afavorir els usos comunitaris i vetllar perquè tots els col·lectius puguin gaudir-ne.

La millora de l'avinguda d'Alfons el Magnànim, la transformació de solars en desús o connexió de la rambla Prim amb el Fòrum han de servir per crear espais públics més humans i han d'anar acompanyats de projectes que fomentin la participació dels diferents col·lectius a la vida comunitària que s'esdevé en aquests espais.

De la mateixa manera, la rehabilitació de l'antic Cinema Pere IV o la millora del centre cívic, a part de millorar el sistema d'equipaments, ha de servir per promoure i vehicular nous projectes que millorin i cohesionin el teixit veïnal.

Antic cinema Pere IV.
[Barri del Besòs i el Maresme]

L'espai públic com a espai referent i educador, integrador d'infants i de gent gran i on s'assumeixi la perspectiva de gènere.

Fomentar l'accés i l'ús als espais públics de relació, promoure projectes que fomentin la cohesió veïnal.

La revitalització de l'espai públic com a motor de la reactivació del comerç de proximitat.

Millora d'espais públics també com a espais de relació.

Propostes i accions

Les propostes que desplega el Pla de Barris es detallen a continuació, organitzades en forma de fitxes. Aquestes propostes inclouen les dades necessàries per disposar d'una informació concisa i completa. A banda de la identificació i descripció de cada proposta, la fitxa explica les accions que inclou el desplegament, el pressupost assignat, els agents municipals que en fan el seguiment i els agents ciutadans implicats en el procés (tal i com s'explica quan es parla de participació ciutadana en aquest document).

Les accions que es concreten a cada proposta són les que s'han consensuat fins ara, independentment de què cadascuna d'aquestes propostes vagi enriquint-se i definint-se amb noves accions en funció de les necessitats del barri durant el desplegament conjunt i la coproducció amb l'Administració.

Identificador

Títol de la proposta

Àmbit característic de la proposta

Imatge identificadora

Explicació d'allò que vol dur a terme la proposta

Accions que contempla aquesta proposta

Pressupost assignat 2016-2020

Objectius vinculats

Projectes Motor vinculats

Àrees municipals implicades

Agents ciutadans implicats

Assignació pressupostària anual

Imatge identificadora

Plànol de localització

Any	2016	2017	2018	2019	2020	Total (2016-2020)
Pressupost total	- €	800.000 €	812.500 €	- €	- €	1.612.500 €

1

Donar suport al CEB i l'IMEB en l'articulació de les xarxes existents que ja tracten el tema educatiu per generar el Pla Educatiu del Besòs i el Maresme de manera coordinada amb el Districte

L'educació és un pilar central en el programa del Pla de Barris del Besòs i el Maresme. Per això és important que el desplegament del Pla pugui afavorir i facilitar els objectius que ja es preveuen des d'altres sectors de l'Ajuntament. En aquest sentit, el Pla de Barris, conjuntament amb el Districte de Sant Martí, ha d'afavorir i facilitar l'articulació del Consorci d'Educació de Barcelona (CEB) i l'Institut Municipal d'Educació de Barcelona (IMEB) amb les xarxes que ja treballen l'educació al barri per tal que es pugui redactar aquest Pla Educatiu del Besòs i el Maresme.

Possibles accions:

- ...

Pressupost total:

- €

[2016-2020]

Objectius vinculats:

Donar suport al CEB i l'IMEB en l'articulació de la xarxes existents que ja tracten el tema educatiu per generar el Pla Educatiu del Besòs i el Maresme de manera coordinada amb el Districte

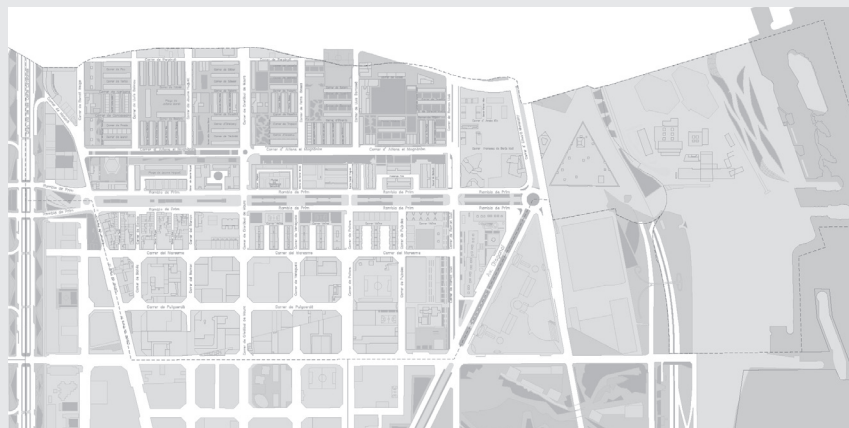

1

Agents municipals implicats:

Districte de Sant Martí
Consorti d'Educació de Barcelona
Institut Municipal d'Educació de Barcelona
Foment de Ciutat

Proposta per a tot el barri.

Agents ciutadans implicats:

Pla de Desenvolupament Comunitari:
- Comissió Lleure
Món Jove
AFA
Associació Martinet Solidari

Pressupost total:

- €

- €

- €

- €

- €

2016

2017

2018

2019

2020

- €

[2016-2020]

2

Crear un nou projecte educatiu integral i professionalitzador a l'Institut Rambla Prim

Una de les apostes del Pla de Barris és permetre el canvi de model educatiu d'alguns dels centres per tal d'adaptar-los al context i situació social del barri. Seguint l'aposta del Consorci d'Educació, es busca oferir un aprenentatge al llarg de la vida (*Long Life Learning*-LLL). Un procés que comença els primers anys de la vida i que ha de tenir, necessàriament, una continuïtat durant tota l'etapa escolar, l'ensenyament postobligatori i la formació professionalitzadora de la vida adulta, ja sigui en una consideració de formació professional inicial o de formació professional per a l'ocupació.

Això ha de significar una millor atenció als joves a l'hora de fer la transició a la vida laboral i un acompanyament als adults que han de reorientar la seva vida laboral.

En el cas de l'Institut Rambla Prim, es vol iniciar durant el curs 2016-2017 un programa educatiu amb acreditació de competències amb el gremi d'electricitat i cursos ad hoc amb empreses o Barcelona Activa.

Possibles accions:

- ...

Pressupost total:

1.612.500 €

[2016-2020]

Objectius vinculats:

Crear un nou projecte educatiu integral i professionalitzador a l'Institut Rambla Prim

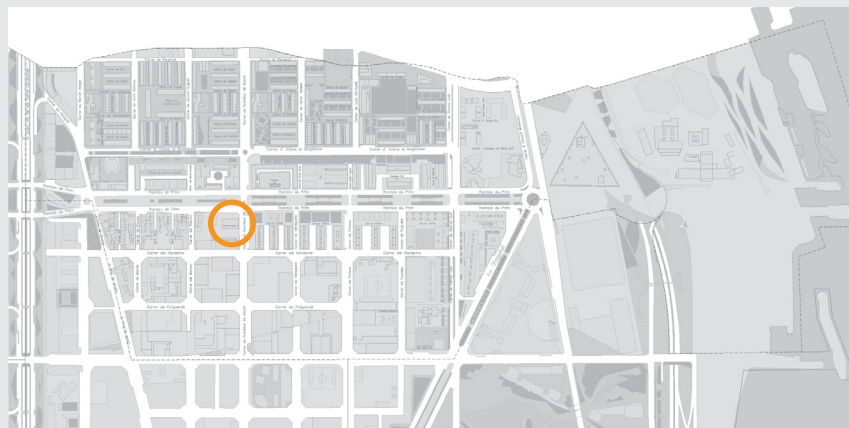

2

Agents municipals implicats:

Districte de Sant Martí
 Consorci d'Educació de Barcelona
 Institut Municipal d'Educació de Barcelona
 Institut Infància
 Barcelona Activa
 Foment de Ciutat

Localització IES Rambla Prim.

Agents ciutadans implicats:

AFA
 Associació Martinet Solidari

Pressupost total:

1.612.500 €

[2016-2020]

- €	800.000 €	812.500 €	- €	- €
2016	2017	2018	2019	2020

3

Generar accions de suport a les escoles que millorin les tasques socioeducatives que ja es fan amb joves i famílies

La tasca socioeducativa de les escoles és primordial per transformar i potenciar les sortides laborals i vitals dels infants i joves. En barris amb una complexitat social important, cal entendre les escoles com a centres d'educació més enllà de les classes reglades, implicant-hi les famílies, adaptant-se a les realitats socials de l'entorn i mantenint una atenció continuada dels alumnes al llarg de la vida educativa i en la transició a la vida laboral.

L'IMEB i el CEB ja preveuen accions en aquesta línia, a través del programa "Escoles enriquides".

Possibles accions:

El Pla de Barris ha de permetre el desplegament del programa "Escoles enriquides" a les diferents escoles del Besòs i el Maresme, que basa la seva acció en:

- Lideratge pedagògic i equips potents com a clau de l'èxit. Facilitar la formació del professorat més enllà d'allò normatiu, fidelitzar els equips potents, assessorar als centres per innovar els mètodes i fer-los partícips de les noves propostes.
- Escola a temps complet: Ampliar l'oferta horària més enllà de les hores lectives donant accés a l'alumnat a activitats extraescolars lúdiques, expressives, artístiques, de suport educatiu i esportives per una educació integral.
- Servei de menjador universal, necessitats educatives cobertes: que el pagament de quotes deixi d'interferir en l'escolaritat dels infants, en la gestió educativa dels equips docents i en les relacions escola-família.
- Treball coordinat amb Serveis Socials i Salut: garantir que totes les intervencions socials, educatives i de salut que s'adrecen a un mateix infant i la seva família estiguin coordinades i vagin en la mateixa direcció.
- ...

Pressupost total:

1.000.000 €

[2016-2020]

Objectius vinculats:

Generar accions de suport a les escoles que millorin les tasques socioeducatives que ja es fan amb joves i famílies

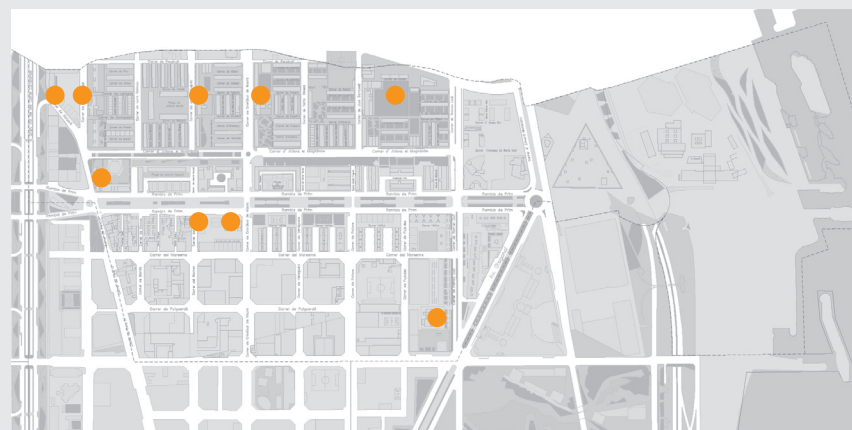

3

Agents municipals implicats:

Districte de Sant Martí
 Consorci d'Educació de Barcelona
 Institut Municipal d'Educació de Barcelona
 Institut Infància
 Institut Municipal de Serveis Socials
 Institut de Cultura de Barcelona
 Institut Barcelona Esports
 Agència de Salut Pública
 Foment de Ciutat

Distribució de centres educatius al barri.

Agents ciutadans implicats:

AFA
 Pla de Desenvolupament Comunitari:
 - Taula jove
 - Comissió Lleure
 - Comissió d'Educació per la salut

Pressupost total:

1.000.000 €

[2016-2020]

- €	300.000 €	300.000 €	300.000 €	100.000 €
2016	2017	2018	2019	2020

4

Promoure experiències d'educació en el lleure de base comunitària i apropar la formació escènica/musical als infants i joves del barri

El lleure educatiu afavoreix la responsabilitat, la cohesió social i el compromís ciutadà a partir de processos educatius i pedagògics. La formació artística és, en si mateixa, una eina socialitzadora i transformadora en l'àmbit educatiu.

En el marc del Pla de Barris, es preveu promoure experiències d'educació en el lleure de base comunitària al barri del Besòs i el Maresme, així com promoure la formació artística dels infants i els joves del barri. Aquestes experiències es treballaran amb escoles, entitats del lleure, escoles de música o col·lectius i entitats arrelades al territori.

Pel que fa al lleure educatiu, s'adreçaran a infants i joves d'entre 3 i 18 anys, amb activitats de cap de setmana i vacances principalment. Formaran part d'una oferta col·lectiva que comporti una dimensió relacional i de vida de grup entre els nens i les nenes participants i que promogui la participació activa de nois i noies i les seves famílies.

De la mateixa manera, es promourà i facilitarà la formació dels educadors i es facilitaran els recursos a les entitats per tal de poder posar en marxa projectes que vagin en aquesta línia.

En relació amb la promoció dels projectes artístics, es consolidarà el programa de música a les escoles i s'impulsaran programes que vinculin arts i educació, intentant implicar col·lectius o equipaments artístics del barri com la Central del Circ, en els programes educatius.

Possibles accions:

- ...

Pressupost total:

500.000 €

[2016-2020]

Objectius vinculats:

Promoure experiències d'educació en el lleure de base comunitària i apropar la formació escènica/musical als infants i joves del barri

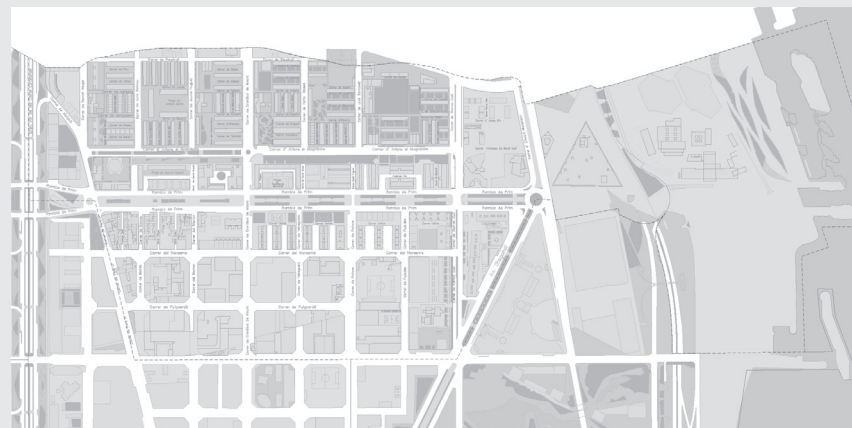

4

Agents municipals implicats:

Districte de Sant Martí
 Consorci d'Educació de Barcelona
 Institut Municipal d'Educació de Barcelona
 Institut Infància
 Institut de Cultura de Barcelona
 Foment de Ciutat

Proposta per a tot el barri.

Agents ciutadans implicats:

Pla de Desenvolupament Comunitari:

- Comissió de Lleure
- Taula Jove

Associació de Joves
 Consell Escolar
 Centre Cívic
 Casal de Barri Besòs
 Casal Infantil Municipal El Vaixell
 Món Jove
 MAISHA

AFA
 Espai Familiar La Vela
 A. E. Cau Besòs
 Associació Infantil i Juvenil esplai Sant Paulí de Nole
 Centre Obert Adolescent Besòs

Pressupost total:

500.000 €

[2016-2020]

- €	175.000 €	175.000 €	100.000 €	50.000 €
2016	2017	2018	2019	2020

5

Crear eines per millorar la convivència i la integració a través de l'esport

L'esport és una eina a través de la qual es pot treballar la cohesió, els valors i la integració. Potenciar els espais on es pot practicar esport de manera lliure o dinamitzada, facilitar l'accés dels joves del barri als recursos i equipaments esportius que ja existeixen i generar projectes educatius vinculats a aquests mateixos equipaments.

Promoure la pràctica d'esports que faciliten la integració de col·lectius que sovint no troben els espais on relacionar-se, promoure l'esport base i facilitar les escoles esportives.

Possibles accions:

- Apropar equipaments esportius al barri (rocòdrom, escola de vela, bosc urbà...) a través de programes municipals ja existents (beques per extraescolars) o creant convenis específics amb aquests equipaments esportius, per facilitar l'accés de joves sense recursos.
- Estudiar la possibilitat de generar un projecte esportiu integrador lligat a l'Espai Poliesportiu Francesc Abat.
- Promoure els equips de criquet femení i masculí.
- Dinamitzar les pistes vermelles.
- ...

Pressupost total:

250.000 €

[2016-2020]

Objectius vinculats:

Crear eines per millorar la convivència i la integració a través de l'esport

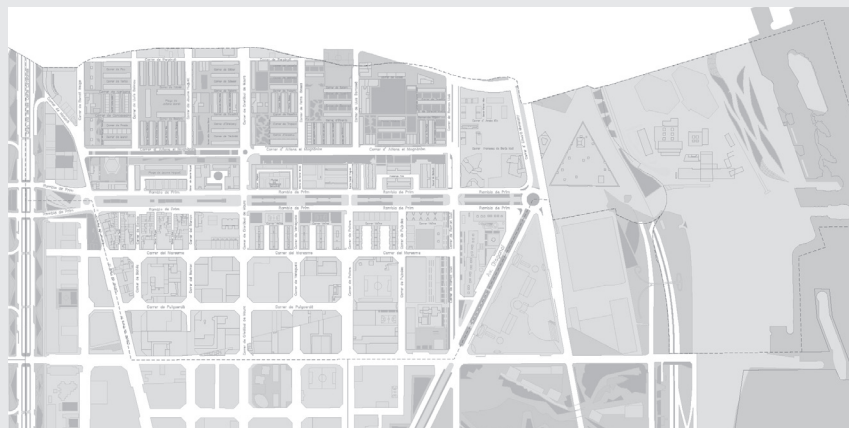

5

Agents municipals implicats:

Districte de Sant Martí
 Institut Barcelona Esports
 Direcció d'Acció Comunitària
 Direcció de Serveis de Prevenció
 Direcció de Serveis de Cicle de Vida
 Direcció de Drets de Ciutadania i Immigració
 Direcció de Planificació i Innovació
 Agència de Salut Pública
 Foment de Ciutat

Proposta per a tot el barri.

Agents ciutadans implicats:

Pla de Desenvolupament Comunitari:
 - Comissió Convivència
 AAVV Besòs
 AAVV Maresme

Pressupost total:

250.000 €

[2016-2020]

- €	87.500 €	87.500 €	50.000 €	25.000 €
2016	2017	2018	2019	2020

6

Activar projectes que fomentin la convivència i la cohesió entre diferents col·lectius

El treball de la convivència és clau per garantir un barri cohesionat i fort socialment. El Pla de Barris ha de ser capaç d'engegar projectes concrets des del territori que puguin abordar el treball amb diferents col·lectius des de diferents àmbits. Promoure projectes innovadors que facilitin l'apropament de col·lectius que sovint no participen de la vida comunitària, generar espais de trobada que facilitin treballar amb aquests col·lectius, aprofitar els seus centres d'interès per treballar projectes que difícilment es podrien abordar des d'una lògica més clàssica. Aquest treball per la convivència s'ha de treballar des de l'espai públic o des d'espais comunitaris, i també cal abordar-lo des de dins de les comunitats de veïns i veïnes, a través de projectes específics.

Possibles accions:

- Potenciar i promoure el programa d'activitats a l'estiu en places i equipaments "Estiu al barri".
- Donar suport als recursos d'acollida i seguiment a la població nouvinguda.
- Donar suport al projecte interreligió del districte.
- Promoure projectes comunitaris amb dones i persones de cultures diverses .
- Potenciar els projectes que desenvolupen els agents del territori, com els APC, els equips de prevenció a l'espai públic i els equips d'escalas o el Pla Comunitari, per treballar la cohesió dels diferents col·lectius: "Why violence", "Convivim"...
- ...

Pressupost total:

500.000 €

[2016-2020]

Objectius vinculats:

Activar projectes que fomentin la convivència i la cohesió entre diferents col·lectius

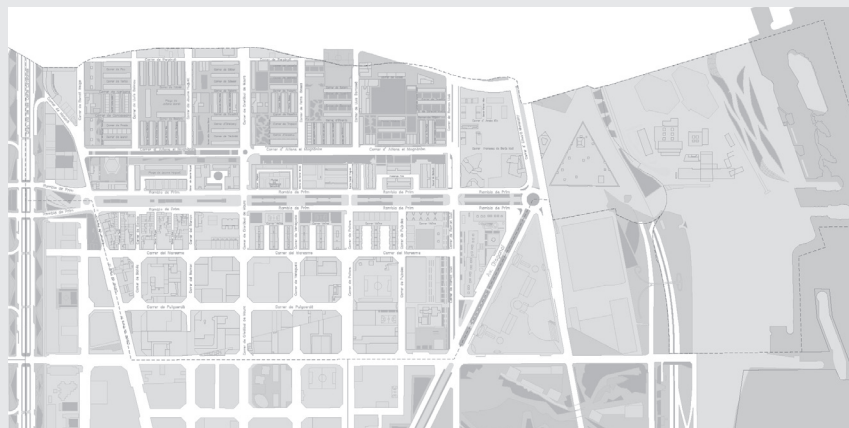

6

Agents municipals implicats:

Districte de Sant Martí
 Institut Municipal de Serveis Socials
 Direcció d'Acció Comunitària
 Direcció de Serveis de Prevenció
 Direcció de Drets de Ciutadania i Immigració
 Direcció de Planificació i Innovació
 Direcció de Serveis de Cicle de Vida,
 Feminismes i LGTBI
 Agència de Salut Pública
 Foment de Ciutat

Proposta per a tot el barri.

Agents ciutadans implicats:

Pla de Desenvolupament Comunitari:
 - Comissió convivència
 AAVV Besòs
 Centre Cívic Besòs
 Casal de Barri Besòs
 Ambar Prim

Pressupost total:

500.000 €

[2016-2020]

- €	175.000 €	175.000 €	100.000 €	50.000 €
2016	2017	2018	2019	2020

7

Reduïr les desigualtats socials en salut per tal de contribuir a la millora de la qualitat de vida del veïnat

Partint de la diagnosi feta pel programa “Salut als barris” al 2013 i del treball fet fins a dia d’avui, el Pla de Barris ha de afavorir l’impuls dels projectes que aborden la salut garantint la continuïtat plurianual dels programes que des de Salut Comunitària es considerin prioritaris. De la mateixa manera, ha de servir per provar projectes pilot i avaluar-ne els resultats de cara a desplegar-los de manera més continuada.

Possibles accions:

- Treballar la salut des d'una mirada preventiva i segons les prioritats definides per l'Agència de Salut Pública: família, embaràs adolescent, joves, gent gran i adults.
- Donar suport als projectes que fomenten l'envelliment saludable: “Activa't”, “Escola de salut”, acompanyaments a persones grans, “Baixem al carrer”.
- Crear programes per reduïr les desigualtats socials en salut i millorar l'educació en valors.
- Crear i promoure programes de salut amb mirada intercultural i de gènere: suport al projecte MAISA, entre d'altres.
- Iniciar programes que incideixin sobre la salut mental en persones aturades de llarga durada.
- ...

Pressupost total:

150.000 €

[2016-2020]

Objectius vinculats:

Activar programes que facilitin els hàbits saludables i millorin la salut del veïnat

7

Agents municipals implicats:

Districte de Sant Martí
 Institut Municipal de Serveis Socials
 Direcció d'Acció Comunitària
 Direcció de Serveis de Prevenció
 Direcció de Serveis de Cicle de Vida,
 Feminismes i LGTBI
 Agència de Salut Pública
 Foment de Ciutat

Proposta per a tot el barri.

Agents ciutadans implicats:

Pla de Desenvolupament Comunitari:
 - Comissió educació per a la salut
 ONAH
 Centres de salut
 Menjador Social Gregal

Pressupost total:

15.000 €	45.000 €	45.000 €	30.000 €	15.000 €
2016	2017	2018	2019	2020

150.000 €

[2016-2020]

8

Activació dels locals de la plaça de Palerm

La urbanització de la plaça de Palerm que ja preveu el districte, ha d'anar acompanyada d'una activació dels locals que actualment hi tenen façana.

El Pla de Barris promourà l'activació d'aquests locals amb nous usos, ja siguin comercials, comunitaris, culturals o artístics, intentant sempre que la seva activitat pugui revertir sobre una millora dels usos socials de la mateixa plaça.

Possibles accions:

- ...

Pressupost total:

150.000 €

[2016-2020]

Objectius vinculats:

Activació dels locals de la plaça de Palerm

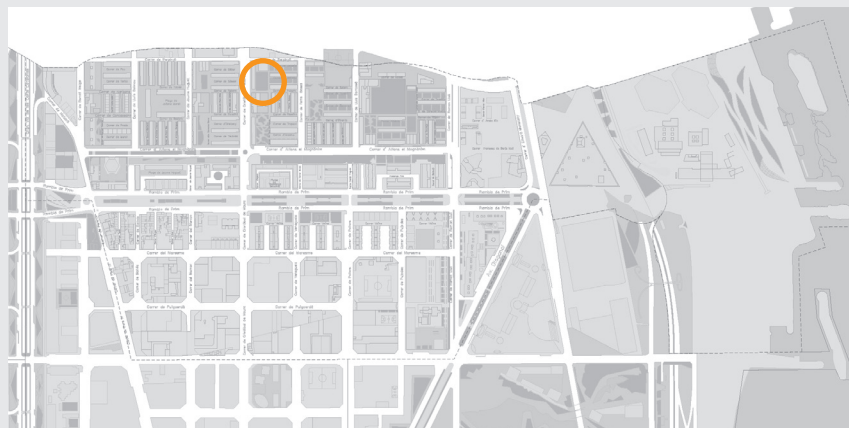

8

Agents municipals implicats:

Districte de Sant Martí
Barcelona Activa
Foment de Ciutat

Localització de la Plaça Palerm.

Agents ciutadans implicats:

Associació Botiguers del Besòs
Associació Comerciants Centre Comercial Xavier Nogués

Pressupost total:

150.000 €

[2016-2020]

- €	52.500 €	52.500 €	30.000 €	15.000 €
2016	2017	2018	2019	2020

9

Cooperativa Gregal. Nou projecte de menjador social vinculat a un projecte de formació/ocupació en el ram de l'hostaleria

El Pla de Barris planteja rehabilitar i millorar la seu actual de la cooperativa Gregal amb la voluntat de millorar i repensar el projecte del menjador social, vinculant-lo a un projecte més integral que també pugui incloure una escola de formació en el camp de l'hostaleria i la cuina, que pugui servir de pont amb tot el teixit empresarial del Fòrum District, facilitant, entre d'altres, la incorporació al mercat laboral a les persones aturades del barri.

Possibles accions:

- ...

Pressupost total:

1.000.000 €

[2016-2020]

Objectius vinculats:

Cooperativa Gregal. Nou projecte de menjador social vinculat a un projecte de formació/ocupació en el ram de l'hostaleria

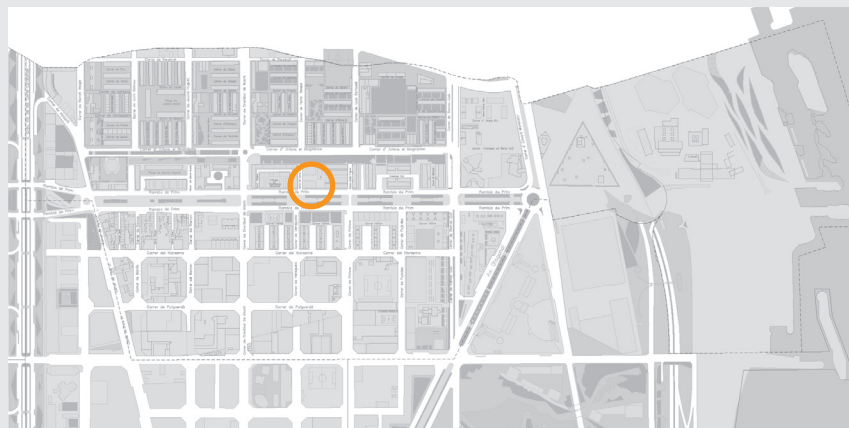

9

Agents municipals implicats:

Districte de Sant Martí
Barcelona Activa
Institut de Serveis Socials
Foment de Ciutat

Localització de la Cooperativa Gregal.

Agents ciutadans implicats:

Cooperativa Gregal

Pressupost total:

1.000.000 €

[2016-2020]

- €	500.000 €	350.000 €	100.000 €	50.000 €
2016	2017	2018	2019	2020

10

Complementació de les millores previstes al Mercat Municipal

El Mercat del Besòs i el Maresme funciona com un pol comercial al barri però té deficiències funcionals i de conservació no resoltes. El Pla de Barris ha de permetre, juntament amb la inversió prevista per l'Institut de Mercats de Barcelona, millorar la part exterior del Mercat per fer-lo més atractiu, per incloure-hi usos nous i facilitar que pugui generar sinergies amb l'entorn comercial més proper. També ha de treballar amb el comerç de proximitat per enfortir-lo i dotar-lo d'eines perquè sigui més competent.

Possibles accions:

- ...

Pressupost total:

310.000 €

[2016-2020]

Objectius vinculats:

Complementació de les millores previstes al Mercat Municipal

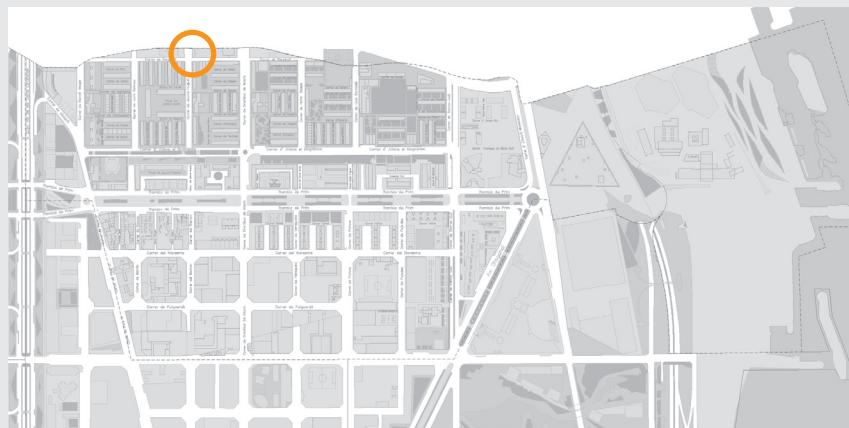

10

Agents municipals implicats:

Districte de Sant Martí
Barcelona Activa
Institut Municipal de Mercats
Foment de Ciutat

Localització del Mercat Municipal.

Agents ciutadans implicats:

Associació de Venedors del Mercat Sud Oest del Besòs

Pressupost total:

310.000 €

[2016-2020]

7.750 €

108.500 €

108.500 €

62.000 €

23.250 €

2016

2017

2018

2019

2020

11

Millorar l'espai públic per afavorir-ne l'ús ciutadà i comunitari

La transformació de l'espai públic que es plantegi des del Pla de Barris, ha d'anar enfocada a facilitar els usos socials d'aquests espais. Afavorir les relacions entre persones, potenciar els espais de joc infantil, incorporant millores que tinguin en compte el factor de gènere i la gent gran... Prioritzar aquelles millores urbanes que facilitin els recorreguts a peu entre diferents punts de barri i que possibilitin la vida social i comunitària.

Possibles accions:

- Potenciar l'Eix Alfons el Magnànim com a eix cívic. Millorar-ne la urbanització, els espais de joc infantil, l'arbrat i els espais d'estada.
- Explorar la possibilitat dels solars del carrer Maresme i el carrer Perpinyà per fer-hi projectes comunitaris (per exemple horts urbans).
- Complementar la intervenció en el conjunt de cases del carrer Maresme per dignificar-ne l'espai públic.
- ...

Pressupost total:

1.750.000 €

[2016-2020]

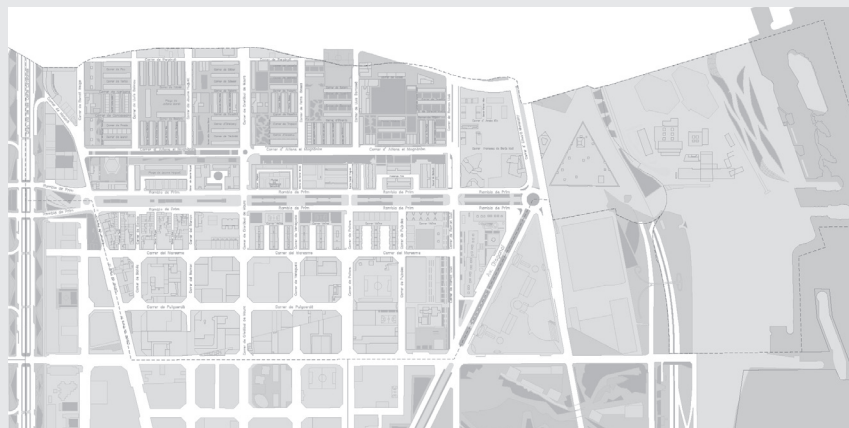
Objectius vinculats:

Agents municipals implicats:

Districte de Sant Martí
Institut Municipal del Paisatge Urbà i Qualitat de Vida
Barcelona Infraestructures Municipals
Gerència d'Ecologia Urbana
Direcció d'Acció Comunitària
Foment de Ciutat

Proposta per a tot el barri.

Agents ciutadans implicats:

AAVV Besòs
AAVV Maresme
Pla de Desenvolupament Comunitari:
- Comissió de Convivència

Pressupost total:

1.175.000 €

[2016-2020]

- €	775.000 €	900.000 €	75.000 €	- €
2016	2017	2018	2019	2020

12

Millorar el sistema d'equipaments per a usos comunitaris

Ampliar i millorar els espais comunitaris és ampliar les possibilitats de reforçar i promoure projectes que puguin treballar la cohesió i l'enfortiment de les xarxes veïnals. El Pla de Barris ha de poder resoldre demandes d'espais comunitaris pendents, promoure serveis municipals de proximitat que puguin treballar amb el veïnat des del propi territori o millorar els espais comunitaris que ja existeixen.

Possibles accions:

- Activar l'espai de l'antic Cinema Pere IV. Iniciar un procés per definir-ne els usos, encarregar un projecte i complementar l'execució de la rehabilitació.
- Millora del Centre Cívic Besòs.
- Centre pilot de drets socials al territori.
- ...

Pressupost total:

5.500.000 €

[2016-2020]

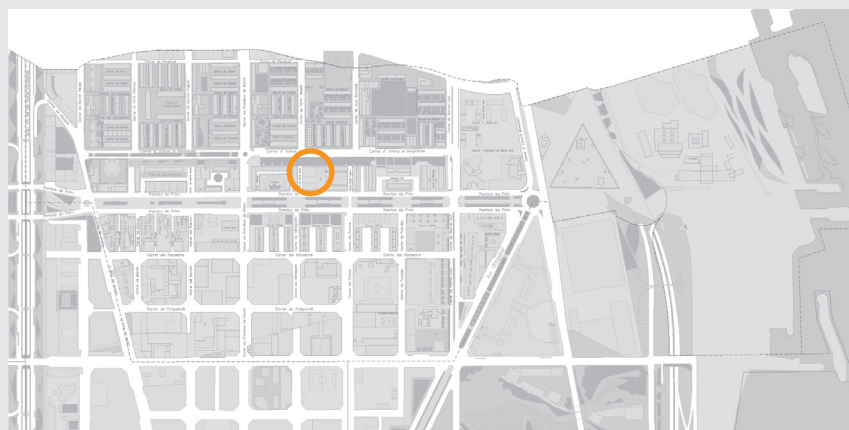
Objectius vinculats:

Agents municipals implicats:

Districte de Sant Martí
 Barcelona Infraestructures Municipals
 Gerència d'Ecologia Urbana
 Direcció d'Acció Comunitària
 Institut de Serveis Socials
 Foment de Ciutat

Localització dels antics Cinemes Pere IV.

Agents ciutadans implicats:

Centre Cívic Besòs
 Pla de Desenvolupament Comunitari
 AAV Besòs
 AAV Maresme

Pressupost total:

5.500.000 €

[2016-2020]

200.00 €

2.800.000 €

2.350.000 €

150.000 €

- €

2016

2017

2018

2019

2020

13

Millorar la connexió entre la Rambla Prim i el Fòrum per apropar el barri amb el front marítim

La connexió del barri del Besòs i el Maresme amb el front marítim és, a dia d'avui, un tema no resolt. El creuament de vies rodades i transport i el mateix final de la rambla de Prim, no afavoreixen un pas fàcil entre la rambla i el Fòrum i dificulta que el barri tingui una connexió natural amb el mar. Aquest fet, sumat a l'arribada del nou campus universitari, obliga a replantejar-se aquesta connexió i a preveure les millores necessàries per resoldre-la.

Possibles accions:

- ...

Pressupost total:

750.000 €

[2016-2020]

Objectius vinculats:

Millorar la connexió entre la rambla de Prim i el Fòrum per apropar el barri al front marítim

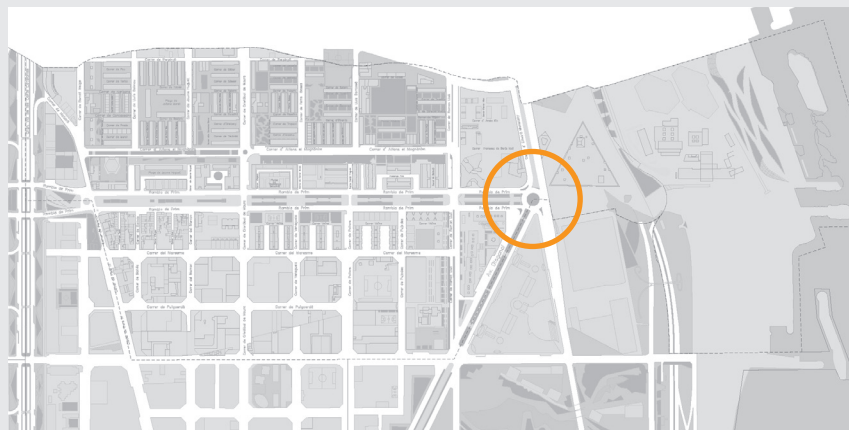

13

Agents municipals implicats:

Districte de Sant Martí
Gerència d'Ecologia Urbana
Direcció d'Acció Comunitària
Foment de Ciutat

Zona de connexió entre Rambla Prim i Fòrum.

Agents ciutadans implicats:

AAVV Besòs
AAVV Maresme
Pla de Desenvolupament Comunitari

Pressupost total:

750.000 €

[2016-2020]

- €	60.000 €	250.000 €	440.000 €	- €
2016	2017	2018	2019	2020

14

Promoure la rehabilitació i millora dels habitatges i la millora de la convivència de les comunitats de veïns i veïnes

La rehabilitació dels habitatges i la instal·lació d'ascensors és una necessitat d'una part del barri. Des de la Gerència d'Habitatge i des de la mateixa Oficina d'Habitatge ja es gestionen unes ajudes específiques per a aquest territori. Tot i això no sempre és fàcil arribar als acords necessaris dins les comunitats per poder tirar endavant les obres o no sempre és fàcil fer la tramitació de les ajudes.

L'acció del Pla de Barris planteja un acompanyament personalitzat a les comunitats. Un acompanyament que faci possible els acords, faciliti la tramitació de les ajudes i pugui col·laborar en la resolució de conflictes dins de les mateixes comunitats a través del reforç dels equips de mediació.

També preveu una diagnosi del parc edificat per establir unes àrees d'intervenció prioritària i dissenyar-los un sistema d'actuació específic.

Possibles accions:

- Diagnosi del parc edificat i definició de zones d'actuació prioritària en base a les necessitats de manteniment i/o accessibilitat i el perfil socioeconòmic dels seus veïns i veïnes.
- Programes de rehabilitació específics per a les àrees de rehabilitació prioritària.
- Ampliar els recursos dels equips d'escales i vincular-los a les tasques de suport i foment de la cohesió de les comunitats de veïns i veïnes. Suport i acompanyament a les comunitats en la tramitació d'ajudes. Treball amb les comunitats, ajudes en tasques de mediació per arribar a acords per tirar endavant les obres.
- ...

Pressupost total:

300.000 €

[2016-2020]

Objectius vinculats:

Promoure la rehabilitació i millora dels habitatges i la millora de la convivència de les comunitats de veïns i veïnes

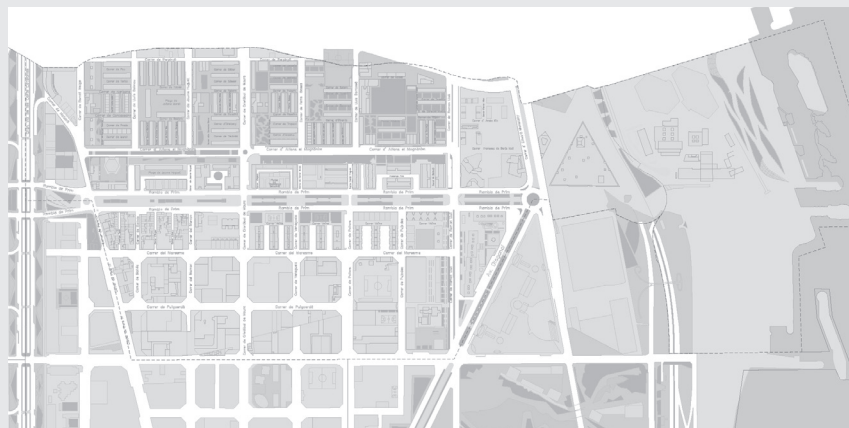

14

Agents municipals implicats:

Districte de Sant Martí
Institut Municipal del Paisatge Urbà i Qualitat de Vida
Gerència d'Ecologia Urbana
Direcció de Serveis de Prevenció
Patronat Municipal de l'Habitatge
Foment de Ciutat

Proposta per a tot el barri.

Agents ciutadans implicats:

AAVV Besòs
AAVV Maresme
Comissió de Convivència
Pla de Desenvolupament Comunitari

Pressupost total:

300.000 €

[2016-2020]

- €	105.000 €	105.000 €	60.000 €	30.000 €
2016	2017	2018	2019	2020

Desenvolupament del Pla

Gestió i pressupost

El Govern municipal, impulsor del nou programa del Pla de Barris, ha encarregat la gestió i coordinació del Pla a Foment de Ciutat, una societat anònima, amb caràcter de societat privada municipal de l'Ajuntament de Barcelona. És un ens municipal amb una llarga expertesa en la gestió de projectes d'intervenció integral que estan molt vinculats al territori i que requereixen de la coordinació de molts agents, interns i externs. Des de Foment de Ciutat ja s'han gestionat diversos Plans de Barris, dotats amb el cofinançament de la Generalitat i de l'Ajuntament, i presentats en diverses convocatòries de la Llei de Barris. Es recupera doncs el model de gestió integral, amb una única direcció que coordina totes les accions de cada un dels projectes.

La presidenta de la societat és l'alcaldeessa de Barcelona, que lidera el Pla de Barris Municipal, i el conseller delegat és el propi gerent municipal.

Foment de Ciutat dirigeix i coordina la redacció i el desplegament dels Plans de Barris, però ho fa de la mà de tot l'Ajuntament de Barcelona, amb la implicació en la definició i en el desplegament de totes les àrees i districtes.

El Pla compta amb equips multidisciplinars amb expertesa en diverses temàtiques d'intervenció i posa l'èmfasi en el treball al mateix territori, des de la proximitat i la relació constant amb els veïns i les veïnes de cada barri.

Per al desenvolupament del Pla de Barris del Besòs i el Maresme s'exposa a continuació el resum del pressupost assignat a cada proposta dins de cadascun dels àmbits de treball.

RESUM DE PRESSUPOST DEL PLA DE BARRIS DEL BESÒS I EL MARESME

EDUCACIÓ		3.112.500,00 €
1	Donar suport al CEB i l'IMEB en l'articulació de les xarxes existents que ja tracten el tema educatiu per generar el Pla Educatiu del Besòs i el Maresme de manera coordinada amb el Districte	
2	Crear un nou projecte educatiu integral i professionalitzador a l'Institut Rambla Prim	1.612.500,00 €
3	Generar accions de suport a les escoles que millorin les tasques socioeducatives que ja es fan amb joves i famílies	1.000.000,00 €
4	Promoure experiències d'educació en el lleure de base comunitària i apropar la formació escènica/musical als infants i joves del barri	500.000,00 €
DRETS SOCIALS		900.000,00 €
5	Crear eines per millorar la convivència i la integració a través de l'esport	250.000,00 €
6	Activar projectes que fomentin la convivència i la cohesió entre diferents col·lectius	500.000,00 €
7	Reduir les desigualtats socials en salut per tal de contribuir a la millora de la qualitat de vida del veïnat	150.000,00 €
ACTIVACIÓ ECONÒMICA		1.460.000,00 €
8	Activació dels locals de la plaça de Palerm	160.000,00 €
9	Cooperativa Gregal. Nou projecte de menjador social vinculat a un projecte de formació/ocupació en el ram de l'hostaleria	1.000.000,00 €
10	Complementació de les millores previstes al Mercat Municipal	300.000,00 €
MEDI URBÀ		8.300.000,00 €
11	Millorar l'espai públic per afavorir-ne l'ús ciutadà i comunitari	1.750.000,00 €
12	Millorar el sistema d'equipaments per a usos comunitaris	5.500.000,00 €
13	Millorar la connexió entre la Rambla Prim i el Fòrum per apropar el barri amb el front marítim	750.000,00 €
14	Promoure la rehabilitació i millora dels habitatges i la millora de la convivència de les comunitats de veïns i veïnes	300.000,00 €
inversió		10.612.500 €
despesa corrent		3.160.000 €
TOTAL		13.772.500 €

2016	2017	2018	2019	2020
0,00 €	1.275.000,00 €	1.287.500,00 €	400.000,00 €	150.000,00 €
0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
0,00 €	800.000,00 €	812.500,00 €	0,00 €	0,00 €
0,00 €	300.000,00 €	300.000,00 €	300.000,00 €	100.000,00 €
0,00 €	175.000,00 €	175.000,00 €	100.000,00 €	50.000,00 €
15.000,00 €	307.500,00 €	307.500,00 €	180.000,00 €	90.000,00 €
0,00 €	87.500,00 €	87.500,00 €	50.000,00 €	25.000,00 €
0,00 €	175.000,00 €	175.000,00 €	100.000,00 €	50.000,00 €
15.000,00 €	45.000,00 €	45.000,00 €	30.000,00 €	15.000,00 €
7.500,00 €	661.000,00 €	511.000,00 €	192.000,00 €	88.500,00 €
0,00 €	56.000,00 €	56.000,00 €	32.000,00 €	16.000,00 €
0,00 €	500.000,00 €	350.000,00 €	100.000,00 €	50.000,00 €
7.500,00 €	105.000,00 €	105.000,00 €	60.000,00 €	22.500,00 €
260.000,00 €	3.930.000,00 €	3.795.000,00 €	285.000,00 €	30.000,00 €
0,00 €	775.000,00 €	900.000,00 €	75.000,00 €	0,00 €
200.000,00 €	2.800.000,00 €	2.350.000,00 €	150.000,00 €	0,00 €
60.000,00 €	250.000,00 €	440.000,00 €	0,00 €	0,00 €
0,00 €	105.000,00 €	105.000,00 €	60.000,00 €	30.000,00 €
260.000 €	5.275.000 €	4.852.500 €	225.000 €	0 €
22.500 €	898.500 €	1.048.500 €	832.000 €	358.500 €
282.500 €	6.173.500 €	5.901.000 €	1.057.000 €	358.500 €

Participació, coproducció i acció comunitària

Una de les línies estratègiques del programa del Pla de Barris del Besòs i el Maresme és l'apoderament veïnal com un dels elements que pot contribuir a la millora del barri i a la reducció de les desigualtats. La implicació dels veïns i les veïnes, així com del teixit associatiu o els agents i serveis del barri en la transformació de l'àmbit local, és indispensable per a l'èxit del programa i ha de respondre a una nova lògica relacional que inclogui la participació, la coproducció i l'acció comunitària.

Participació

La voluntat d'aquest Pla és implicar i involucrar els agents del territori. La manera de fer-ho és a través de tres nivells de participació: el Grup impulsor, els grups de treball i els processos concrets que es detallen a continuació. Cal tenir present que cada grup o procés tindrà com a mínim tres parts: una primera part de presentació del procés o del grup on es planificarà la feina i l'objecte concret del grup; una segona part de construcció i de debat; i, finalment, unes conclusions o tancament del grup o del procés.

Sessió de participació ciutadana al barri del Besòs i el Maresme.

PARTICIPACIÓ

SEGUIMENT CONTINUAT

GRUPS DE TREBALL

ACTUACIONS CONCRETES

Esquema que sintetitza els plantejaments per la participació ciutadana en el Pla de Barris.

El Grup impulsor del Pla de Barris.

És un òrgan de seguiment del Pla continuat en el temps que té per objecte vetllar pel desplegament del Pla de Barris i garantir la participació dels i les veïnes. Està format aproximadament per unes 10 persones procedents d'entitats, així com de veïns i veïnes del barri. Pot ser una de les comissions que es desprenen del Consell de barri.

Objectius:

- Fer el seguiment de la implantació del Pla de Barris.
- Revisar la informació que cal presentar al Consell de barri o altres òrgans de participació.

Membres:

- Entitats del barri.
- Veïns i veïnes a títol individual.

Vigència i periodicitat:

- Es reuneix un mínim de tres cops a l'any.

Grups de treball.

Són grups de durada determinada que tenen per objecte dur a terme un projecte. Treballen àmbits o projectes motor. Una persona del grup formarà part del Grup impulsor mentre el grup sigui vigent.

Objectius:

- Planificar, proposar i fer el seguiment del desenvolupament de les propostes en un àmbit o espai concrets.

Membres:

- Entitats relacionades amb la temàtica del grup.
- Persones interessades en l'àmbit.

Vigència:

- Un cop activades les actuacions o propostes concretes, i mentre siguin sostenibles, es proposarà la manera de fer-ne el seguiment a través del Grup impulsor.

Processos concrets.

Són aquells processos que s'estableixen es per a actuacions concretes i quan ja estan en la fase d'execució. En formen part els veïns i les veïnes més directes o persones interessades. Es creen i es dissolen un cop l'actuació ja està executada.

Objectius:

- Debatre i proposar actuacions sobre una proposta concreta.

Membres:

- Persones implicades directament en la proposta.
- Persones interessades.
- Entitats del barri o de la ciutat que permeten una mirada més àmplia.

Vigència:

- El procés s'inicia amb una presentació del contingut i finalitza amb el retorn sobre com s'incorporen les propostes en l'actuació concreta.

Acció comunitària

La participació veïnal no es redueix només a la codecisió, sinó que s'amplia amb la coproducció i a l'acció comunitària.

L'acció comunitària i la coproducció han de ser presents en els Plans de Barris. La coproducció dels projectes i la implicació de les entitats i del veïnat del territori han de garantir l'excel·lència i la qualitat de les actuacions efectuades. Algunes premisses o criteris que defineixen la mirada que tindrà l'actuació comunitària sobre el territori són:

Treballar amb els serveis del barri

No només incloure l'acció comunitària, sinó centrar-la en base als serveis més estables, presents i connectats amb les condicions de vida de la població.

Potenciar i articular les experiències ja existents

Tant els serveis del barri (escoles, centres de salut i centres de serveis socials) com les entitats ja estan desenvolupant projectes d'àmbit comunitari i, en alguns casos amb dificultats i de manera aïllada. Donar un impuls, potenciar i connectar aquelles experiències ja existents ens permet aprofitar sinergies i no començar de zero.

Enfortir del teixit associatiu

Si volem que les entitats del territori liderin el Pla de Barris cal treballar per tenir un teixit associatiu fort que pugui assumir aquesta responsabilitat.

Treballar amb col·lectius

Més enllà del teixit associatiu hi ha altres formes d'associació no formal, persones que comparteixen espais de trobada, activitats, interessos o objectius que es poden vincular a l'acció comunitària. La integració de col·lectius, sobretot els menys vinculats al teixit associatiu o els menys participatius, enforteix la dinàmica comunitària i augmenta la cohesió social del barri. En aquest sentit la generació de processos i projectes amb i per als col·lectius (gent gran, infants i joves, immigrants) és vital.

Treballar per projectes

Apostem pel treball en base a projectes, sempre emmarcats dins un pla o línia estratègica. El projecte com a pla d'acció i realització, definit, concret, que respon a una problemàtica és l'espai on veïns i veïnes es poden identificar; és l'espai on es concreta la participació de la ciutadania en la transformació d'un territori.

La comunicació del Pla de Barris

El programa de Pla de Barris suposa un gran impacte per a la població del barri. Cal, per tant, abordar de manera adequada com es comunica, amb l'objectiu de maximitzar-ne la incidència i la implicació ciutadanes.

Objectius

Cal plantejar una comunicació global i general per al conjunt de tots els Plans de Barris que abordi i expliqui el programa com una política de govern i a la vegada cal plantejar un nivell de comunicació més local, específic i personalitzat per a cada barri concret on es desplega el Pla, que pugui:

- Transmetre de manera directa i clara les actuacions i propostes del Pla de Barris.
- Aconseguir la màxima participació i col·laboració de les entitats i veïns i veïnes de cada barri en la definició i coproducció de les actuacions concretes.
- Transmetre, de manera transparent, el desplegament del propi pla i els resultats o avaluació que se'n derivi.

La comunicació de Pla de Barris ha de servir per impulsar la coproducció de les actuacions concretes.

Panell utilitzat per transmetre de forma clara els objectius i els projectes motor a Pla de Barris.

Eines

Per tal d'aconseguir aquesta comunicació, el Pla de Barris es dota amb diferents eines:

- Pàgina web (**www.pladebarris.barcelona**)
- Cartelleria.
- Eines específiques.
- Xarxes socials.

Pàgina web (**www.pladebarris.barcelona**)

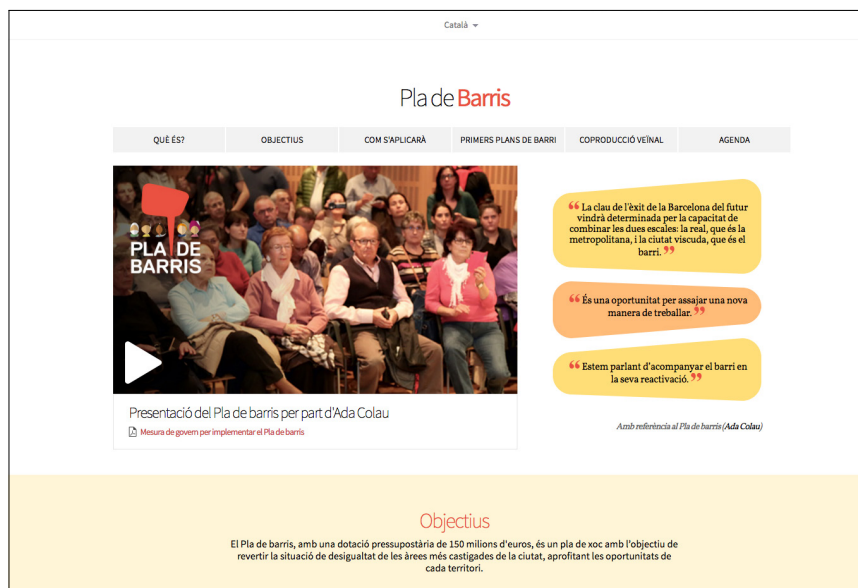
Principal eina de comunicació de totes les accions del Pla de Barris i referència per als veïns i les veïnes a l'hora de trobar informació referent als seus barris. Mitjançant el web es garanteix la màxima transparència en l'ús de recursos públics. Permet una actualització constant de la informació i un seguiment de tot el programa amb tots els seus indicadors i processos oberts.

Cartelleria

Totes les jornades que se celebrin als barris del Pla de Barris es difondran a través de la cartelleria bàsica a por-teries o fulletons.

L'objectiu d'aquesta cartelleria és que els veïns i les veïnes estiguin informats de les sessions participatives que tindran lloc als seus barris, i que aquesta informació sigui assequible a tothom, inclòs el veïnat no acostumat a l'ús de xarxes socials.

La seu de Districte, centres cívics, casals de barri, mercats i els equipaments municipals en general seran punts d'informació importants a l'hora de difondre les accions del Pla.

Imatge de la pàgina web del Pla de Barris.
[Ajuntament de Barcelona]

Cartelleria per a sessions participatives.
[Ajuntament de Barcelona]

Eines específiques

En funció de les necessitats comunicatives es generaran eines específiques per comunicar. En són un exemple les unitats mòbils a l'hora d'informar sobre la jornada participativa que es va realitzar. Aquestes unitats (carretons mòbils) col·locades en punts estratègics o en itinerància, van servir per fer difusió de les jornades participatives i sessions de treball.

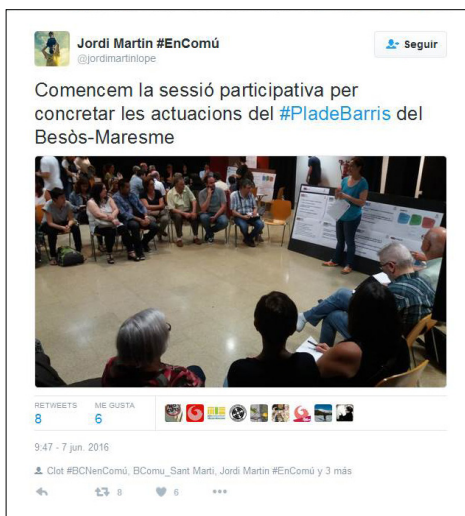
La voluntat, doncs, és poder generar accions comunicatives innovadores en funció del moment i de les necessitats del Pla (rutes, processos a través del web, etc.) per poder arribar al màxim nombre de veïns i veïnes.

Carretó mòbil utilitzat per la difusió del Pla de Barris.
[Ajuntament de Barcelona]

Xarxes socials:

L'estratègia de comunicació també inclou les xarxes socials com a eina de difusió de les sessions de treball i les jornades participatives de cada barri. Segons el tipus d'activitat que cal difondre, es treballarà amb les diverses xarxes amb les que compta l'Ajuntament, com ara el Twitter i el Facebook. L'etiqueta principal que farà servir l'Ajuntament per a fer seguiment a les xarxes socials serà #PladeBarrisBCN. D'aquesta manera es vol accedir a la gent jove i aconseguir uns nivells de participació més alts dels que actualment es donen en aquest col·lectiu.

Missatge a les xarxes socials referent a Pla de Barris.
[Ajuntament de Barcelona]

La imatge de Pla de Barris

La voluntat és poder identificar tots els Plans de Barris de la ciutat i alhora poder arribar a la precisió i l'especificitat de cadascun dels barris. Per aquest motiu, el logotip del Pla de Barris és el mateix per a tots els districtes amb el nom del barri o barris en qüestió.

La proposta és utilitzar el logotip (en les diferents variants i opcions) per a la comunicació de cada actuació que s'en desplegui, amb la voluntat de facilitar una lectura de conjunt que permeti identificar cada acció concreta com una part d'un projecte més ampli.

Logotip principal del projecte de Pla de Barris.
[Ajuntament de Barcelona]

Seguiment i avaluació

El seguiment del Pla de Barris el realitzen diferents persones a diferents nivells, tal i com ja s'ha dit en el mapa d'agents.

El **Consell assessor** és l'encarregat de vetllar pel funcionament d'aquests plans.

El **Comitè de pilotatge** és l'òrgan municipal que s'encarrega de coordinar tots els departaments i les àrees municipals.

El **Grup impulsor**, és un grup de veïns i veïnes i entitats que tenen per objectiu fer el seguiment del Pla de Barris i crear aquells espais de participació oportuns.

Un dels elements imprescindibles per al seguiment és l'avaluació del Pla de Barris del Besòs i el Maresme. L'avaluació ha de ser continuada i ha de contemplar diferents parts:

Ha de ser continuada per tal que es pugin corregir aquells elements que es consideri que no donen resposta a l'objectiu a temps.

Ha de contemplar diferents parts a fi de poder avaluar les accions segons el disseny, la implementació i el resultat o impacte posteriors.

- **El disseny.** Si l'actuació ha estat ben dissenyada i per tant dóna resposta a allò que es volia.

- **La implementació.** Permetrà valorar si el desenvolupament del programa ha estat coherent amb les previsions del disseny original i com s'ha adaptat a les particularitats dels diferents contextos. En aquest apartat es consideren els espais i les dinàmiques de treball, la gestió i la participació adreçades al desplegament del projecte, com ara el procés de disseny i d'implementació d'actuacions al territori.

- **L'impacte.** Quines conseqüències ha tingut i com ha modificat el resultat el fet d'executar una actuació. És a dir, el grau de modificació d'un barri després d'implementar-hi un Pla de Barris.

El conjunt d'eines que es duran a terme per avaluar el Pla de Barris seran quantitatives i qualitatives, per tal de donar resposta a una visió més àmplia.

L'avaluació del Pla de Barris del Besòs i el Maresme també servirà per poder definir a llarg termini un sistema d'avaluació per a tots els Plans de Barris. És a dir poder definir uns indicadors i uns mecanismes d'avaluació per a tots els barris en els que s'implementi el Pla de Barris que en permetin avaluar l'impacte i el procés d'execució.

El consell assessor és l'encarregat de dirigir aquesta avaluació. L'Institut Català d'Avaluació de Polítiques Públiques (IVALUA) és l'ens encarregat de plantejar i metoditzar aquesta avaluació.

